

Fler förslag för minskat krångel

November 2012

Socialdepartementet

103 33 Stockholm

Fler förslag för minskat krångel

November 2012

Fler förslag för minskat krångel

Under hösten 2011 gav regeringen oss i uppdrag att se över möjligheterna till regeländringar som kunde göra socialförsäkringen enklare och mer effektiv, både för Försäkringskassan som myndighet och för våra kunder. För oss var det här ett välkommet uppdrag eftersom vi kunde lyfta fram saker vi vet gör vardagen onödigt krånglig för våra kunder. Ett sådant förslag var VAB-intyget. Det är med stor tillfredsställelse vi noterar att regeringen lagt förslag till riksdagen om att ta bort det. Många stressade småbarnsföräldrar kommer att få en enklare vardag om intyget tas bort.

Vi har sedan dess fortsatt att lyssna på våra kunder och arbetat vidare med förenklingar. Många har uttryckt att de är oroliga för sin ekonomi och undrar vad som händer om de blir långtidssjukskrivna eller får barn. Därför tog vi fram Kassakollen, där kunden enkelt och snabbt ser vilka ersättningar han eller hon skulle kunna ha rätt till och hur mycket pengar det skulle bli. Vi har också tagit fram en mobilwebb och en app för att kunderna ska få snabb information och kunna ansöka direkt på telefonen.

Vi har också hittat fler områden där det behövs förändringar som vi inte kan genomföra själva. I våra löpande kontakter med departementen har vi förstått att det vore välkommet med ytterligare förslag till regelförenklingar att beakta för regeringen i lagstiftningsarbetet under riksdagsåret 2012-2013. Därför lämnar vi nu ett tjugotal förslag till regelförenklingar. Vi är medvetna om att en del av förslagen kan få marginell påverkan på politiken, men vi ser att förslagen innebär så viktiga förenklingar för våra kunder att den dimensionen väger tyngre.

Här sammanfattar vi de viktigaste förslagen som vi lämnar den här gången. Vi ser arbetet med att hitta förenklingar som en viktig del i vår strävan att med utgångspunkt i våra kunders behov skapa en ännu mer serviceinriktad myndighet, och kommer därför att fortsätta ta fram både förenklingar vi kan genomföra på egen hand och förslag till lagändringar när vi ser att sådana behövs.

Så här vill vi göra det enklare för föräldrar

Vi hör från föräldrar att det ibland är svårt att få föräldraförsäkringen att fungera med deras vardag. Vi har särskilt sett några situationer där dagens regler skulle behöva ändras.

- Vi vill att båda föräldrarna ska ha möjlighet att få föräldrapenning när de besöker mödravårdscentralen för att se hur barnet mår. Om mamman vill att en annan person ska följa med ska det också gå. Idag kan bara mamman få ersättning.

- Vi vill att föräldrarna till ett barn med en sjukdom eller en funktionsnedsättning ska få tillfällig föräldrapenning när de går på kurs tillsammans för att lära sig mer om hur de ska ta hand om barnet. Idag kan de bara få ersättning om de går på utbildningen vid olika tillfällen.
- Vi vill underlätta för föräldrarna när barnet ska skolas in på förskolan eller skolan. Många föräldrar har inte möjlighet att arbeta när barnet är på förskolan eller skolan och de själva måste hålla sig i närheten. Men de kan inte få föräldrapenning för den tiden eftersom de inte vårdar barnet. Det skulle bli enklare för föräldrarna och en enklare försäkring om man kunde få föräldrapenning för hela inskolningsdagen.
- Vi vill att kravet på att anmäla föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning (VAB) tas bort. Många föräldrar har svårt att komma ihåg att anmäla, och svårt att förstå varför man både ska anmäla och ansöka. Förslaget lämnades i vår förra anti-krångelkatalog, men vi ser det som så angeläget att vi nu lämnar in förslaget igen, med tydligare beräkningar av kostnader och nyttor. Vi återkommer också med förslaget om att ta bort kravet på anmälan om närståendepenning, även där anser vi att det ska räcka med en ansökan.

Så här vill vi göra bostadsbidraget enklare

Bostadsbidrag är en av de ersättningar som våra kunder upplever som onödigt krånglig. I den förra antikrångelkatalogen lämnade vi in en skiss med förslag på omfattande förenklingar av bostadsbidraget. Vi tycker att några av förslagen var så viktiga att vi har beskrivit dem tydligare och presenterar dem igen.

- Vi vill att kravet på ny ansökan varje år tas bort. Om kunden har samma förhållanden som året innan så är det bara onödig administration att han eller hon ska skicka in en ny ansökan.
- Vi vill att bostadsbidraget stäms av mot den taxerade inkomsten tidigare. Eftersom Försäkringskassan får uppgifter från Skatteverket först när alla deklARATIONER är klara, dröjer det cirka två år innan vi kan lämna besked om det slutliga bostadsbidraget. Många ringer till oss och undrar varför de plötsligt ska betala tillbaka pengar på grund av en inkomst de hade för två år sedan. För att det ska bli lite enklare och tydligare koppling mellan kundens inkomst och återbetalningen vill vi kunna stämna av bostadsbidraget tidigare.
- Vi vill ta bort avrundningsregeln för bostadsbidrag. Idag avrundas bostadsbidraget nedåt till jämt hundratal kronor innan vi betalar ut det. Det här skapar frågor, irritation och osäkerhet hos kunden.

Så här vill effektivisera handläggningen genom elektronisk överföring av uppgifter

Att kunna ta in uppgifter elektroniskt från andra myndigheter är tidseffektivt för oss och kan göra att kunderna får sina beslut snabbare. Tyvärr finns det vissa uppgifter som vi fortfarande måste ta in genom att skicka brev till den andra myndigheten och sedan vänta på ett brevsvar. Vi vill effektivisera uppgiftsinhämtandet ytterligare och ta in fler uppgifter elektroniskt, i första hand från Kronofogdemyndigheten och från hälso- och sjukvården.

Så här vill vi göra det enklare för kunder på väg tillbaka till arbete

För många som har varit sjuka eller arbetslösa länge är det en ny vändning i livet när de ska tillbaka till arbetet. Vi har sett att det finns några situationer där det stöd som behövs saknas.

- Vi vill att kunder som deltar i ett program genom Arbetsförmedlingen och får aktivitetsstöd ska kunna få ersättning om de måste vara borta från programmet för att delta i förebyggande behandling. Idag kan de inte få vare sig aktivitetsstöd eller förebyggande sjukpenning i den situationen.
- Vi vill att kunder som har haft en arbetsskada och fått livränta ska få tillbaka sin sjukpenninggrundande inkomst. Idag tillåter inte reglerna det, och därför blir några personer varje år helt utan försäkringsskydd när deras livränta tar slut.

Den här rapporten har beslutats av generaldirektör Dan Eliasson i närvaro av försäkringsdirektör Birgitta Målsäter, rättschef Eva Nordqvist och verksamhetsansvarig Karin Moberg, den senare som föredragande.

Dan Eliasson

Innehåll

Fler förslag för minskat krångel	2
1. Gör det möjligt för föräldrar att få föräldrapenning för hela inskolningen	6
2. Ge den andra föräldern eller annan försäkrad rätt till ersättning för att följa med till mödravården	11
3. Ge föräldrar rätt till tillfällig föräldrapenning vid gemensamt deltagande i utbildning för att lära sig vårda barnet	15
4. Ta bort kravet på anmälan för föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning	19
5. Ta bort kravet på anmälan för närståendepenning	26
6. Ta bort kravet på anmälan för flerbarnstillägg för sambor som delar på barnbidraget	30
7. Ge den som fostrar barnet rätt till barnbidrag även vid placering av barn i enskilt hem	35
8. Utöka försäkringsskyddet för personer som deltar i rehabilitering	40
9. Ändra avrundningsreglerna vid utbetalning av sjukersättning.....	47
10. Gör det möjligt att få aktivitetsstöd respektive utvecklingsersättning vid frånvaro för förebyggande behandling	52
11. Ge personer med livränta möjlighet att få tillbaka sin sjukpenninggrundande inkomst.....	59
12. Byt ut begreppet livränta mot begreppet arbetsskadeersättning.....	65
13. Gör det möjligt att stämna av bostadsbidraget tidigare	68
14. Gör det möjligt att besluta om bostadsbidrag tills vidare	72
15. Betala ut framräknat bostadsbidrag utan avrundning av månadsbeloppet	78
16. Gör det möjligt att bevilja bostadstillägg retroaktivt	82
17. Utöka möjligheterna att lämna ut personuppgifter från socialförsäkringsdatabasen elektroniskt	85
18. Utöka möjligheterna till elektroniskt informationsutbyte mellan Försäkringskassan och vårdgivare	90
19. Utöka möjligheterna till elektroniskt informationsutbyte mellan Försäkringskassan och Kronofogdemyndigheten	94
Sammanställning av ekonomiska konsekvenser och förslag till införandetidpunkter	98

1. Gör det möjligt för föräldrar att få föräldrapenning för hela inskolningen

Sammanfattning

För de flesta föräldrar är det inte möjligt att arbeta när de skolar in sitt barn på förskola eller motsvarande. De förväntas vara beredda att kunna ta hand om sitt barn mer eller mindre omedelbart om det skulle hända något. Men trots det går det inte att få hel föräldrapenning under inskolningen, eftersom föräldern inte står i rumslig kontakt med barnet.

Föräldrarna tycker att det här är en byråkratisk regel som inte går ihop med hur deras verklighet ser ut. Försäkringskassan föreslår därför att reglerna ändras så att det blir möjligt för föräldrarna att få föräldrapenning under hela inskolningen.

Bakgrund

Vad innebär inskolning av ett barn?

När ett barn skolas in på förskola, skola, fritidshem eller annan pedagogisk omsorg sker det oftast stegvis.

Först är föräldern tillsammans med barnet, men sedan går han eller hon därifrån längre och längre stunder. Föräldern ska hela tiden finnas i närheten för att snabbt kunna komma om det inte fungerar för barnet att vara ensamt i verksamheten. Föräldern får då vara i ett personalrum eller liknande. Möjligen kan han eller hon gå hem om det är nära dit. Detta kan liknas vid jourberedskap.

Villkoren för att få föräldrapenning är inte anpassade till inskolningen

För att få föräldrapenning krävs att föräldern faktiskt vårdar barnet. Att vårda barnet betyder att det ska finnas en ”rumslig kontakt mellan förälder och barn” som bara får brytas kortare stunder för hushållsarbete.¹ Detta har av en kammarrätt tolkats som att det krävs att det finns rumslig kontakt i mer än tre fjärdedelar av förälderns normala arbetstid för att han eller hon ska ha rätt till hel föräldrapenning på sjukpenningnivå (föräldrapenning som grundas på förälderns arbetsinkomst).²

En förälder som lämnar sitt barn på förskola eller motsvarande under två timmar eller mer kan alltså inte få hel föräldrapenning på sjukpenningnivå för den dagen, trots att föräldern ofta inte kan arbeta då. Därför kan inskolningen innebära att föräldern antingen felaktigt utnyttjar föräldraförsäkringen, bara kan ta föräldrapenning på lägstannivå eller grundnivå, eller måste ta tjänstledigt utan lön eller ta ut semester.

---

¹ Prop. 1978/79:168, s. 47.

² Kammarrätten i Göteborg mål nr 7552-1999 och 4110-2000

Överväganden och förslag

Försäkringskassan föreslår att en förälder som skolar in sitt barn på förskola, skola, fritidshem eller pedagogisk omsorg ska ha rätt till föräldrapenning även om föräldern inte har barnet i sin vård.

Kundsynpunkter som kommer in visar att föräldrarna uppfattar det som krångligt och orättvist att de inte kan få ersättning för förlorad arbetsinkomst vid inskolningen. De är ju faktiskt förhindrade att arbeta för att vid behov kunna vårda barnet. Föräldern kan inte heller själv välja hur lång tid inskolningen ska ta, detta är upp till den pedagogiska verksamheten. Vissa föräldrar kan förstås ha möjlighet att arbeta hemifrån, men det gäller långt ifrån alla. Det gör att regeln upplevs som ännu mer orättvis.

Redan idag finns det också vissa undantag från regeln om att föräldern måste vårda barnet för att få föräldrapenning, till exempel vid föräldrautbildning.

Hur lång kan inskolningen vara?

Det är inte lämpligt att sätta upp en generell gräns för hur många dagar som föräldern ska kunna ta ut föräldrapenning under inskolningen. Modellerna för inskolning varierar mellan olika pedagogiska verksamheter, och barn har olika behov. För att kontrollera under hur lång tid inskolningen har pågått kan Försäkringskassan vid behov kontakta den pedagogiska verksamheten. I de flesta fall bör det räcka med att den pedagogiska verksamheten anger hur lång tid den normala inskolningsperioden är för att Försäkringskassan ska kunna bedöma förälderns anspråk. Skulle det vara så att ett barn behövt en betydligt längre inskolning än vad som är normalt får man förutsätta att personalen kan bekräfta detta.

Antalet utbetalade dagar förändras troligen inte

Försäkringskassan bedömer att antalet utbetalade dagar med föräldrapenning inte kommer att öka i någon större omfattning. Föräldrar som har möjlighet att arbeta hemma kommer säkerligen fortsätta att göra det, eftersom de hellre utnyttjar dagarna till att vara hemma med barnet vid lov och andra tillfällen.

Tiden med barnet kan minska, men inskolningen blir tryggare

En nackdel med förslaget är att antalet dagar som föräldern vårdar barnet kan komma att minska något när dagarna istället tas ut under barnets inskolning. En fördel är att barnet får en trygg inskolning eftersom föräldern får möjligheten att vara i närheten.

Till denna framställning fogas förslag till en ny paragraf, 12 kap. 4 b § socialförsäkringsbalken.

Kostnader, konsekvenser för felaktiga utbetalningar och ikraftträdande

Förvaltningskostnader

 Tabell Förvaltningskostnader i miljontal kronor¹⁾

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Summa
Införande	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6
Nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Avskrivningar	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	1,0
Räntor	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Införandekostnader	0,6	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	1,6
Handläggning	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Övrigt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Löpande kostnader	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa	0,6	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	1,6

1) Är i 2013 års prisnivå och har full kostnadstäckning

Införandekostnader

En IT-utveckling krävs för att genomföra förslaget. Kostnaden för utvecklingen beräknas till mellan 0,5 och 1,5 miljoner kronor.

Kostnaden för att ändra informationsmaterial och styrande dokument, informera handläggare m.m. beräknas till cirka 250 000 kr.

Om förslaget införs samtidigt som andra förslag som rör föräldrapenning blir införandekostnaden lägre.

Löpande kostnader

Administrationskostnaderna borde inte påverkas nämnvärt. Kostnaderna kan visserligen komma att öka något om det blir fler som ansöker om föräldrapenning men den ökningen borde vägas upp av att det blir färre återkrav av felaktiga utbetalningar av föräldrapenning vid inskolning.

Förslaget påverkar inte kostnaderna för drift och underhåll av IT-system.

Försäkringskostnader

Försäkringskostnaderna kan öka om möjlighet till föräldrapenning ges i en ny situation. Antalet dagar i försäkringen är visserligen begränsat, men eftersom många inte tar ut alla sina dagar skulle effekten kunna bli att fler dagar tas ut.³ Troligen finns det redan idag en del felaktigt utnyttjande av försäkringen i den här situationen som gör att kostnaden eventuellt inte skulle behöva bli så stor. Att antalet dagar med föräldrapenning är begränsat kan också tänkas leda till

³ Enligt socialförsäkringsrapport (2012:9 Föräldrapenning – Analys av användandet 1974-2011, s. 34) utnyttjar föräldrarna till barn födda i Sverige i genomsnitt 436 av möjliga 480 föräldrapenningdagar fram till att barnet fyllt 8 år.

att föräldrar som skulle kunna arbeta under inskolningen inte tar ut dagar i onödan.

Konsekvenser för felaktiga utbetalningar

Risken för felaktiga utbetalningar borde minska eftersom det troligen förekommer idag att föräldrapenning tas ut i den aktuella situationen trots att det inte är tillåtet.

Ikraftträdande

Förslaget föreslås träda i kraft den 1 januari 2014.

Andra som berörs av förslaget

Försäkringskassan bedömer att förslaget möjligtvis kan få viss effekt på förskola, skola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet om Försäkringskassan väljer att kontrollera under hur lång tid inskolningen pågått. Verksamheterna påverkas även på så sätt att föräldrarna lättare kommer kunna delta i inskolningen.

Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om socialförsäkringsbalken
dels att det i balken ska införas en ny paragraf, 12 kap. 7 a §, av följande
lydelse,
dels att 12 kap. 4 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.

4 §

I andra fall än som avses i 5 och 6 §§ har en förälder som inte har barnet i sin vård rätt till föräldrapenning endast om det finns särskilda skäl.

I andra fall än som avses i 5, 6 och 7 a §§ har en förälder som inte har barnet i sin vård rätt till föräldrapenning endast om det finns särskilda skäl.

7 a §

En förälder som skolar in sitt barn på den förskola, den skola, det fritidshem eller den pedagogiska omsorg där barnet kommer att vistas har rätt till föräldrapenning även om föräldern inte har barnet i sin vård.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

2. Ge den andra föräldern eller annan försäkrad rätt till ersättning för att följa med till mödravården

Sammanfattning

Idag kan bara den blivande mamman få föräldrapenning vid besök på mödravården. Men i många fall vill mamman att även den andra föräldern eller en annan försäkrad följer med. För många föräldrar är det naturligt att båda föräldrarna är engagerade i graviditeten. För ensamstående mammor är det viktigt att få stöd i en många gånger utsatt situation.

Försäkringskassan föreslår därför att även den andra föräldern eller en annan försäkrad ska kunna få föräldrapenning vid besök på mödravården.

Bakgrund

När den blivande mamman besöker mödravården har hon rätt till föräldrapenning från och med 60 dagar före beräknad förlossning. Den andra föräldern har ingen rätt till föräldrapenning vid besök hos mödravården. Båda föräldrarna har däremot rätt till föräldrapenning för att delta i föräldrautbildning.

Många föräldrar anser att det borde gå att göra på samma sätt även i samband med besök hos mödravården. Det gäller speciellt vid komplicerade graviditeter.

Men det finns också situationer när det inte är aktuellt för den andra föräldern att följa med. Det kan vara förhinder av tillfälligt slag som utlandsvistelse, men det kan också vara så att de blivande föräldrarna inte har någon kontakt med varandra. Eller att mamman av olika skäl vill kunna diskutera graviditeten med barnmorskan utan att den andra föräldern är närvarande. I dessa situationer har mamman ofta ett ännu större behov av stöd.

Försäkringskassan har tidigare i år lämnat in ett förslag till regeringen om att en ensamstående förälder eller en förälder som i praktiken är ensamstående ska kunna avstå dagar till en annan person som är försäkrad.⁴ Det här förslaget kompletterar detta tidigare förslag genom att utöka den möjligheten till att gälla även innan barnet föds.

Överväganden och förslag

Försäkringskassan föreslår att det ska bli möjligt för den andra föräldern eller en annan försäkrad att få föräldrapenning när han eller hon följer med den blivande mamman vid besök hos mödravården.
--

Förslaget skulle underlätta för de föräldrar som tycker att det är naturligt att gå tillsammans till mödravårdscentralen för att få veta hur barnet utvecklas. Det

---

⁴ diarienummer 37536-2011

skulle även kunna underlätta för ensamstående mammor. Det handlar ofta om unga kvinnor som ibland befinner sig i en utsatt situation och kan behöva mycket stöd. Även mammor som inte är ensamstående bör kunna välja att besöka mödravården tillsammans med någon annan än den andra föräldern. De kan vilja ta upp saker som missbruk eller våld i relationen, vilket kan vara svårt eller omöjligt med den andra föräldern närvarande.

De föräldrar som väljer att ta ut föräldrapenning i samband med besök hos mödravården får några färre dagar tillsammans med barnet efter födseln. Skillnaden blir dock mycket liten. Ett besök på mödravården är inte så långt, och den som följer med dit kommer i många fall inte behöva ta ut mer än en åttondels föräldrapenningdag. Det betyder att en person som följer med på åtta besök bara förbrukar en föräldrapenningdag.

Om mamman avstår dagar innan barnet är fött till annan person, men dagarna av någon anledning inte tas ut, ska de återgå till mamman när barnet har fötts. Är hon ensamstående har hon, om det tidigare lagförslaget går igenom, möjlighet att senare avstå dagarna igen till annan person.

Till denna framställning fogas förslag till ändring av rubriken närmast före 12 kap. 6 § och ändring av 12 kap. 6 § socialförsäkringsbalken.

Kostnader, konsekvenser för felaktiga utbetalningar och ikrafträdande

Förvaltningskostnader

Tabell Förvaltningskostnader i miljontal kronor¹⁾

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Summa
Införande	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7
Nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Avskrivningar	0,0	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	1,5
Räntor	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Införandekostnader	0,7	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	2,2
Handläggning ²⁾	0,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	25,0
Övrigt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Löpande kostnader	0,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	25,0
Summa	0,7	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	27,2

1) Är i 2013 års prisnivå och har full kostnadstäckning

2) Kostnaden bygger på ett mycket osäkert antagande, och kan dessutom bli lägre när handläggningen automatiseras

Införandekostnader

En IT-utveckling krävs för att genomföra förslaget. Kostnaden för denna beräknas till mellan 1 och 2 miljoner kronor.

Kostnaden för att ändra informationsmaterial och styrande dokument, informera handläggare m.m. beräknas till cirka 250 000 kronor.

Om förslaget införs samtidigt med andra förslag som rör föräldrapenning blir införandekostnaden lägre.

Löpande kostnader

Försäkringskassan bedömer att administrationskostnaderna kommer att öka på grund av att det blir fler ärenden. Om man antar att en fjärdedel av alla blivande mödrar får sällskap till mödravården av någon som tar ut föräldrapenning för besöket i snitt två gånger under graviditeten så kommer de löpande kostnaderna att uppgå till cirka 5 miljoner kronor per år. Denna siffra gäller med det system som finns idag. Eftersom handläggningen av föräldrapenning kommer att vara automatiserad innan förslaget kan träda i kraft kan kostnaden komma att bli lägre.

Förslaget påverkar inte kostnaderna för drift och underhåll av IT-system.

Försäkringskostnader

Försäkringskostnaderna kan öka, eftersom det blir möjligt att få föräldrapenning i ytterligare en situation. Men med tanke på hur lite tid som går åt vid ett besök på mödravården borde kostnaden bli försumbar.

Konsekvenser för felaktiga utbetalningar

Det kan bli svårt att kontrollera om den annan person verkligen varit med vid besöket på mödravården. Det innebär att de felaktiga utbetalningarna kan öka något. Men eftersom det i de flesta fall inte kan handla om mer än sammanlagt en föräldrapenningdag så blir det i så fall en liten ökning.

Ikraftträdande

Förslaget föreslås träda i kraft den 1 januari 2014.

Andra som berörs av förslaget

Försäkringskassan bedömer att förslaget inte får några konsekvenser för andra myndigheter. Arbetsgivarna påverkas på så sätt att även den andra föräldern eller en annan person som är försäkrad får en utökad rätt att vara ledig även innan barnets födelse. Mödravården påverkas på så sätt att det kan bli vanligare att även den andra föräldern eller någon annan försäkrad deltar i besöken. Det får i allmänhet ses som positivt, eftersom mödravården i många fall uttryckt en önskan om att båda föräldrarna ska delta i besöken.

Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 12 kap. 6 § samt rubriken närmast före 12 kap. 6 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***Föräldrautbildning****Föräldrautbildning och mödravård****6 §**

En förälder som deltar i föräldrautbildning har rätt till föräldrapenning i samband med utbildningen.

Föräldrapenning i samband med föräldrautbildning kan lämnas före barnets födelse och även därefter till en förälder som inte har barnet i sin vård.

En förälder som deltar i föräldrautbildning har rätt till föräldrapenning i samband med utbildningen. *En förälder eller annan försäkrad som besöker mödravården tillsammans med barnets mor har rätt till föräldrapenning i samband med besöket.*

Föräldrapenning i samband med föräldrautbildning kan lämnas före barnets födelse och även därefter till en förälder som inte har barnet i sin vård. *Föräldrapenning i samband med besök hos mödravården kan lämnas före barnets födelse till en förälder eller annan försäkrad som inte har barnet i sin vård.*

17a §

...⁵

Barnets mor kan dessutom avstå dagar till annan person innan barnets födelse. Om dagarna inte tas ut återgår de till barnets mor.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

---

⁵ Se författningsförslag 17a § i "Regeringsuppdrag angående föräldrars möjligheter att använda föräldrapenningen" diarienummer 37536-2011.

3. Ge föräldrar rätt till tillfällig föräldrapenning vid gemensamt deltagande i utbildning för att lära sig vårda barnet

Sammanfattning

När föräldrar till ett barn som är sjukt eller har en funktionsnedsättning deltar samtidigt i en utbildning för att lära sig att vårda barnet, har bara en av föräldrarna rätt till tillfällig föräldrapenning. För att flera föräldrar skulle kunna få ersättning för att delta i utbildningen krävs det att de gör detta vid olika tidpunkter. Denna regel försvårar för föräldrarna att delta i utbildningar och kunna ta gemensamt ansvar för vården av sitt barn.

Det bör vara möjligt för flera föräldrar att få tillfällig föräldrapenning i denna situation. Försäkringskassan föreslår därför att reglerna ändras.

Bakgrund

Nuvarande regler

En förälder till ett sjukt eller funktionshindrat barn som inte har fyllt 12 år, har rätt till tillfällig föräldrapenning när han eller hon behöver avstå från arbete i samband med

- besök på institution för att lära sig vårda barnet
- deltagande i en kurs som anordnas av sjukvårdshuvudman för att lära sig vårda barnet.

Men flera föräldrar kan inte få tillfällig föräldrapenning för samma barn och tid. Det gör att föräldrar som vill gå samma kurs måste göra detta vid olika tillfällen för att flera ska kunna få ersättning.

Försvårar för föräldrarna

Det här försvårar för föräldrarna att dela på ansvaret för vården av barnet. Det kan i vissa fall också göra det svårt för föräldrarna att överhuvudtaget kunna delta i en utbildning. Vissa kurser anordnas sällan, kanske bara en eller två gånger per år.

Rätt till ersättning idag

Redan i dag kan bägge föräldrarna få ersättning för samma barn och samma tid när de deltar i en utbildning. Men då gäller det föräldrapenning vid deltagande i föräldrautbildning, exempelvis innan förlossningen, eller tillfällig föräldrapenning i form av kontaktdagar till funktionshindrade barn, när föräldrarna deltar i föräldrautbildning.

Överväganden och förslag

Försäkringskassan föreslår att föräldrar till ett sjukt eller funktionshindrat barn som inte har fyllt 12 år, ska få rätt till tillfällig föräldrapenning för samma barn och tid

- när föräldrarna besöker en institution för att lära sig vårda barnet
- när de deltar i en kurs som anordnas av sjukvårdshuvudman i syfte att lära sig vårda barnet.

Ändrade regler skulle underlätta för en grupp av föräldrar som i många fall har extra svårt att få ihop sin vardag. Det skulle också göra regelverket mer konsekvent, eftersom två föräldrar redan i dag kan få ersättning från föräldraförsäkringen för samma barn och samma tid i vissa situationer. Förslaget kan även bidra till ökad jämställdhet då båda föräldrarna får ekonomisk möjlighet att gå kursen tillsammans. Förslaget skulle förmodligen heller inte innebära ökade försäkringskostnader eftersom de flesta föräldrar redan idag får ersättning vid deltagande i utbildning när de går utbildningen vid olika tillfällen.

Flera personer kan likställas med förälder och ha självständig rätt till tillfällig föräldrapenning. Försäkringskassan föreslår att begreppet "flera föräldrar" används i lagtexten för förenklingsförslaget. Detta eftersom begreppet "båda föräldrar" kan orsaka tolkningsproblem när flera personer än barnets rättsliga vårdnadshavare har rätt till ersättning. Försäkringskassan vill i detta sammanhang föreslå att begreppet "flera föräldrar" ska gälla samtliga punkter i 13 kap. 20 § socialförsäkringsbalken (se avsnittet Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken), det vill säga även de punkter som avser annat än rätt till tillfällig föräldrapenning vid deltagande i utbildning.

Det kan dock uppstå vissa problematiska situationer som man bör ta hänsyn till vid en regeländring. En konsekvens av förslaget, om barnet normalt vårdas av en förälder i hemmet, är att en annan person skulle behöva ta över ansvaret för att vårda barnet när föräldrarna är på utbildning. Detta i sin tur kan innebära att en tredje person skulle kunna få möjlighet att få tillfällig föräldrapenning för att vårda barnet.

Till denna framställning fogas förslag till ändring i 11 kap. 10 § socialförsäkringsbalken.

Kostnader, konsekvenser för felaktiga utbetalningar och ikraftträdande

Förvaltningskostnader

Tabell Förvaltningskostnader i miljon kronor¹⁾

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Summa
Införande	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Räntor	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Införandekostnader	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Handläggning	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Övrigt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Löpande kostnader	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1

1) År i 2013 års prisnivå och har full kostnadstäckning

Införandekostnader

Förslaget medför inga kostnader för IT-anpassningar.

Kostnaden för att ändra informationsmaterial och normerande dokument, informera handläggare m.m. beräknas till cirka 100 000 kronor.

Löpande kostnader

Försäkringskassan bedömer att kostnaderna för handläggning med anledning av förslaget inte kommer att påverkas eftersom de flesta föräldrar redan idag begär ersättning för de situationer som nämns i förslaget.

Förslaget påverkar inte kostnaderna för drift och underhåll av IT-system.

Försäkringskostnader

Försäkringskassan bedömer att försäkringskostnaderna inte kommer att påverkas i någon större omfattning eftersom det redan idag är möjligt för båda föräldrarna att få tillfällig föräldrapenning för de situationer som nämns i förslaget, om de gör detta vid olika tillfällen.

Konsekvenser för felaktiga utbetalningar

Försäkringskassan bedömer att risken för felaktiga utbetalningar inte kommer att påverkas av förslaget.

Ikraftträdande

Förslaget föreslås träda i kraft den 1 januari 2014.

Andra som berörs av förslaget

Förslaget kan ha positiva konsekvenser för institutionerna och sjukvårdshuvudmannen. Detta eftersom flera föräldrar kommer att ha ekonomisk möjlighet att samtidigt delta i utbildning vilket i sin tur bidrar positivt till barnets vårdbehov. På sikt kan gemensamt deltagande i utbildningar komma att även minska behovet av antal utbildningar.

Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 10 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap. 10 §⁶

Föräldrapenningsförmåner får inte lämnas till båda föräldrarna för samma barn och tid i annat fall som anges i 12 kap. 4 a, 6 och 7 §§ samt 13 kap. 10, 11, 13, 26 och 30 §§. För tillfällig föräldrapenning gäller även 13 kap. 3 §.

Tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. 31 e § får lämnas till flera föräldrar för samma barn och tid.

Föräldrapenningsförmåner får inte lämnas till båda föräldrarna för samma barn och tid i annat fall som anges i 12 kap. 4 a, 6 och 7 §§ samt 13 kap. 10, 11, 13, 26 och 30 §§. För tillfällig föräldrapenning gäller även 13 kap. 3 §.

Tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. 20 och 31 e §§ får lämnas till flera föräldrar för samma barn och tid.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

---

⁶ Senaste lydelse 2011:1082.

4. Ta bort kravet på anmälan för föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning

Sammanfattning

Det är angeläget med förenklingar som kan underlätta vardagen för förvärvsarbetande föräldrar vid användandet av föräldrapenningsförmånerna (föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning).

När ett barn exempelvis blir sjukt har föräldrarna mycket att tänka på. De ska inte bara vårda det sjuka barnet utan också förhandla om vem som ska vara hemma, ringa arbetsplatsen, avboka eller omboka inplanerat arbete. Det kanske finns privata åtaganden, det kan vara föräldrarnas tur att skjutsa både det egna barnet och kamrater till fritidsaktivitet. Andra föräldrar måste kontaktas för att ordna upp det. Först dagen eller dagarna efter får föräldrarna tid eller kommer ihåg att göra anmälan och ska då förklara varför anmälan är försenad. Nästan alla förklaringar godtas, vilket gör att föräldrar inte förstår varför Försäkringskassan begär en komplettering av detta.

För att underlätta för föräldrar föreslog Försäkringskassan i de förslag för minskat krångel som lämnades till regeringen i april 2012, att den som vill ha en föräldrapenningsförmån inte ska behöva göra en anmälan till Försäkringskassan för att ersättning ska kunna betalas ut. Om föräldern skickar in en ansökan om ersättning inom ett år från den dag ersättningen avser ska Försäkringskassan kunna bevilja ersättning, om övriga förutsättningar är uppfyllda.

Försäkringskassan ser förslaget som mycket angeläget. Det skulle minska byråkratin avsevärt för föräldrarna när man är i behov av en föräldraförmån. I dag innebär kravet på anmälan flera kontakter med Försäkringskassan som upplevs som helt onödiga, och som därför påverkar förtroendet för myndigheten negativt. I vårt tidigare förslag hade vi räknat på de kostnader som förslaget skulle innebära, men vi hade inte på den korta tid vi hade på oss möjlighet att beräkna vilka besparingar det skulle leda till. Vi har därför gjort nya beräkningar av hur handläggningskostnaderna skulle påverkas vid ett borttag av anmälningskyldigheten. Sammantaget skulle förslaget på fyra års sikt innebära en besparing för Försäkringskassans administration. Vi har också räknat på vad det skulle innebära ekonomiskt för den enskilde att ta bort anmälningskyldigheten.

Bakgrund

Under 2011 handlade Försäkringskassan cirka 2,7 miljoner ärenden avseende tillfällig föräldrapenning och ca 2,2 miljoner ärenden avseende föräldrapenning.

De flesta ärenden med tillfällig föräldrapenning gäller vård av barn som är yngre än 12 år och avser korta vårdperioder, det vill säga ärenden för vilka det

inte krävs intyg om barns sjukdom. Det är vanligast med ärenden som gäller ansökan om ersättning för 2-3 dagar.

Gällande bestämmelser – generös praxis

Enligt 11 kap. 12 § socialförsäkringsbalken (SFB) får föräldrapenningsförmåner inte lämnas för tid innan anmälan gjorts till Försäkringskassan. Det gäller dock inte om det funnits hinder för en sådan anmälan eller det finns särskilda skäl för att förmånen ändå bör lämnas.

Anmälningsskyldigheten gäller inte när förälder ansöker om tillfällig föräldrapenning för avlidet barn (11 kap. 12 § SFB). Anmälan behöver heller inte göras av den som övergår direkt från en föräldrapenningsförmån till en annan föräldrapenningsförmån (2 § Försäkringskassans föreskrifter [FKFS 2010:30] om föräldrapenningsförmåner).

Av praxis följer att om villkoren för ersättning i övrigt är uppfyllda finns det i regel inte skäl att neka en försäkrad ersättning med anledning av försenad anmälan. Ersättning bör betalas ut om det är styrkt, eller om det inte finns skäl att ifrågasätta, att föräldern har behövt avstå från förvärvsarbete av anledning som ger rätt till tillfällig föräldrapenning. (FÖD– domar i mål nr 1255/86, 1872/86, 1969/86, 756/87 och 922/87)

Det är vanligt att föräldrar begär ersättning för tid före anmälan

Under 2011 handlades ca 2,2 miljoner ärenden med föräldrapenning. När Försäkringskassan får in ett moderskapsintyg om ett barns beräknade födelse så anses det utgöra en anmälan och ett ärende startas. Dessa ärenden är därmed anmälda i tid. Försenad anmälan kan förekomma i kortare ärenden. Försäkringskassan uppskattar att andelen ärenden med försenad anmälan är lägre än för tillfällig föräldrapenning, men någon statistik för detta finns inte.

Under 2011 handlades ca 2,7 miljoner ärenden med tillfällig föräldrapenning. Försenad anmälan finns i ca 25 procent av ärendena. Bland dessa är det vanligast att förälder begär ersättning för någon eller några dagar före anmälningsdagen. Som skäl för den sena anmälan anges främst glömska.

Det finns även ärenden i vilka föräldern ansöker om tillfällig föräldrapenning för dagar långt tidigare än anmälningsdagen. Många av dessa ärenden gäller dagar i samband med barns födelse eller ansökan om ersättning för allvarligt sjukt barn. Att anmälan blir försenad när det gäller dagar vid barns födelse kan bero på att det är första gången som föräldern har kontakt med Försäkringskassan. När det gäller allvarligt sjukt barn kan barnets vårdperiod sträcka sig över lång tid, ibland flera år. Föräldrarna kan turas om i vården av barnet och gör ny anmälan ett flertal gånger fastän det gäller samma vårdperiod för barnet. Föräldern behöver göra en ny anmälan om inte han eller hon i aktuellt ärende har angett att han eller hon kommer att ansöka om ytterligare ersättning i direkt anslutning till det aktuella anspråket.

Om föräldern inte har angett orsaken till försenad anmälan på ansökningsblanketten måste dessa ärenden idag kompletteras. Många föräldrar har svårt att förstå att uppgiften om orsaken till en sen anmälan måste kompletteras. Proceduren är oftast av formell natur och leder i de allra flesta fall till att föräldern får ersättning för tid före anmälan.

Intervjuer med föräldrar om önskemål om förenklingar i föräldratjänsten avseende tillfällig föräldrapenning

Försäkringskassan har intervjuat föräldrar för att få kunskap om vilka förbättringar som föräldrar önskar vad gäller föräldratjänsten på forsakringskassan.se.

När det gäller anmälan om tillfällig föräldrapenning till Försäkringskassan visar undersökningen att när ett barn blir sjukt prioriterar föräldrar att först kontakta arbetsgivare, förskola/skola och lösa eventuella andra åtaganden som föräldern har under dagen. Först därefter prioriterar föräldrarna att kontakta Försäkringskassan. Eftersom det kan göras när som helst under dagen så glöms det ofta bort. Några föräldrar tror även att arbetsgivaren kontaktar Försäkringskassan.

Vidare framgår att många föräldrar har svårt att förstå skillnaden mellan *anmälan* och *ansökan* om tillfällig föräldrapenning. Många föräldrar som använder föräldratjänsten önskar därför en påminnelse om att de, när barnet blivit friskt, också måste fylla i ansökan för att kunna få ersättning. Under 2011 gjordes 3,3 miljoner anmälningar om tillfällig föräldrapenning, medan antalet ansökningar var 600 000 färre. Det kan vara olika orsaker till att en förälder gör en anmälan men sedan inte ansöker om ersättning, exempelvis att de glömmer att ansöka eller att föräldrarna löser vården av barnet på annat sätt och inte behöver ansöka om ersättning. Det kan också bero på att man vet sedan tidigare att det är viktigt med anmälan och att man därför gjort en anmälan direkt när barnet insjuknade men att det senare visar sig att man inte behövt avstå från förvärvsarbete på grund av barnets sjukdom.

Överväganden och förslag

Försäkringskassan föreslår att kravet på anmälan tas bort för föräldrapenningsförmånerna. Om föräldern skickar in en ansökan om ersättning inom ett år från den dag ersättningen avser kan Försäkringskassan bevilja ersättning om övriga förutsättningar är uppfyllda.

Det bör finnas en gräns för hur långt efter den aktuella ersättningsperioden som man ska kunna komma in med sin ansökan. Idag finns ingen gräns alls för hur sent ansökan får komma in när en anmälan har gjorts, men när anmälan tas bort behövs en tidsgräns för att handläggningen ska vara så enkel som möjligt. Försäkringskassan föreslår en ettårsgräns, men ett kortare tidsspann är också möjligt.

Syftet med anmälningsskyldigheten är i första hand att Försäkringskassan ska ha möjlighet att kontrollera att föräldern uppfyller villkoren för rätt till

ersättning. Vidare ska Försäkringskassan kunna samordna olika förmåner. Av förarbetena framgår att genom att anmälan kommer in får Försäkringskassan också möjlighet att begära in handlingar och förbereda kommande utbetalningar av ersättning (prop. 1984/85:78 s. 75 f.).

Idag sker all kontroll först när ansökan kommit in. Det innebär att slopad anmälningsskyldighet inte påverkar Försäkringskassans möjligheter att kontrollera att föräldern uppfyller villkoren för rätt till ersättning. Försäkringskassan kan inte heller använda anmälan som en impuls till att begära in handlingar. Det beror på att först när ansökan kommer in kan vi avgöra om och i så fall vilka ytterligare underlag som krävs för att kunna bedöma rätten till ersättning. Det är därför inte heller möjligt att förbereda kommande utbetalningar med endast en anmälan som grund.

Det är inte ovanligt att regeländringar inom föräldraförsäkringen har inneburit att föräldrars beteende har ändrats, det vill säga föräldrar anpassar sig efter ändringar i lagstiftningen. Ett ändrat beteende med senare ansökningar skulle kunna förorsaka mer arbete i efterhand med samordning av olika förmåner. De flesta föräldrar har dock önskemål om och behov av ersättning i nära anslutning till lönebortfallet.

Försäkringskassan bedömer att de positiva effekterna av att föräldrar kan ansöka direkt om föräldrapenningsförmåner utan föregående anmälan överväger ett eventuellt merarbete med samordning. En sådan förenkling skulle välkomnas av de föräldrar som idag har svårt att förstå varför de måste anmäla innan de kan ansöka.

Till denna framställning fogas förslag till ändring i 11 kap. 12 § SFB.

Kostnader, konsekvenser för felaktiga utbetalningar och ikraftträdande

Förvaltningskostnader

Tabell Förvaltningskostnader i miljontal kronor¹⁾

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Summa
Införande	11,4	38,0	0,0	0,0	0,0	0,0	49,4
Nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Avskrivningar	0,0	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	44,0
Räntor	0,0	0,4	0,4	0,3	0,2	0,0	1,3
Införandekostnader	11,4	47,2	9,2	9,1	9,0	8,8	94,7
Handläggning	0,0	-26,6	-26,6	-26,6	-26,6	-26,6	-133,0
Övrigt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Löpande kostnader	0,0	-26,6	-26,6	-26,6	-26,6	-26,6	-133,0
Summa	11,4	20,6	-17,4	-17,5	-17,6	-17,8	-38,3

1) Är i 2013 års prispnivå och har full kostnadstäckning

Införandekostnader

De IT-stöd och de självbetjäningstjänster som i dag hanterar handläggningen av föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning bygger på att det först görs en anmälan och därefter en ansökan om ersättning. Om anmälningsskyldigheten tas bort innebär det stora förändringar av det befintliga IT-stödet samt självbetjäningstjänsten. Kostnaderna för anpassningarna bedöms bli cirka 35-55 miljoner kronor.

Kostnaden för att ändra informationsmaterial och styrande dokument samt informera handläggare m.m. beräknas till cirka 400 000 kronor.

Förslaget leder till en minskning av handläggningskostnaderna (se nedan under löpande kostnader) vilket innebär en omställningskostnad på 38 miljoner kronor.

Löpande kostnader

Förslaget skulle sammantaget innebära en minskning av de löpande administrationskostnaderna. Färre kompletteringar av orsaken till sen anmälan innebär en besparing. Ett borttagande av anmälningsskyldigheten ökar också möjligheten till automatisering, vilket innebär minskade handläggningskostnader. Besparingen beräknas till cirka 38 årsarbetare vilket motsvarar cirka 27 miljoner kronor.

Något som skulle kunna innebära en marginell kostnadsökning är om förslaget leder till att en del föräldrar lämnar in sin ansökan sent i förhållande till ansökt period, vilket kan få till följd att samordning med andra förmåner kan öka. Försäkringskassan gör dock bedömningen att de flesta föräldrar kommer att sända in sin ansökan om ersättning så fort som möjligt för att vara säkra på att få ersättning i nära anslutning till sitt lönebortfall.

Dessutom skulle förslaget kunna leda till att fler av dem som har rätt till tillfällig föräldrapenning faktiskt ansöker om ersättning. I dag får de flesta föräldrar sin ersättning godkänd trots att de gjort anmälan för sent. Men det finns med stor sannolikhet föräldrar som aldrig kommer in med en ansökan om ersättning därför att de av någon anledning inte gjort anmälan i tid. Dessa föräldrar får nu på ett enklare sätt tillgång till den ersättning de är berättigade till. Det leder förstås till fler ärenden som i sin tur leder till ökade handläggningskostnader. Hur stor ökningen förväntas bli är inte möjligt att säga då uppgifter saknas om hur många som inte ansöker om ersättning, trots att de skulle kunna vara berättigade till ersättning.

Förslaget påverkar inte kostnaderna för drift och underhåll av IT-system.

Försäkringskostnader

Försäkringskassan bedömer att det kan bli en ökning av försäkringskostnaderna, när fler föräldrar ansöker om den ersättning de faktiskt har rätt till (se Löpande kostnader ovan). Hur många fler föräldrar som

kommer att ansöka om ersättning är inte möjligt att säga då uppgifter saknas om hur många som inte ansöker om ersättning, trots att de skulle kunna vara berättigade till ersättning.

Konsekvenser för felaktiga utbetalningar

När det gäller tillfällig föräldrapenning sker en automatisk kontroll med Arbetsförmedling/A-kassa i samtliga ärenden med tillfällig föräldrapenning, dels för att kunna avgöra rätten till ersättning för en arbetslös förälder och dels för att förhindra dubbel kompensation.

Arbetsförmedling/A-kassa får uppgifter från Försäkringskassan om utbetalade föräldrapenningsförmåner. Vid utbetalning görs alltid kontroller i systemet att det inte skett utbetalning av annan dag ersättning för samma tid.

Varje år kontrolleras ca fem procent av ärendena med tillfällig föräldrapenning särskilt på så sätt att kontakt tas med arbetsgivare för att kontrollera att föräldern inte arbetat eller varit ledig av annan anledning än ledighet för tillfällig vård av barn. Med anledning av förslaget att slopa kravet på intyg om barns frånvaro pågår diskussioner om att utvidga den befintliga kontrollen att även omfatta förskola/skola. Kontrollen görs först när ansökan kommit in. Att anmälningsskyldigheten tas bort påverkar således inte möjligheten att kontrollera.

Försäkringskassan genomför förmånsspecifika riskanalyser för felaktiga utbetalningar, där tillfällig föräldrapenning och föräldrapenning ingår. Vid dessa analyser har Försäkringskassan inte identifierat några risker kopplade till själva anmälan. Försäkringskassan bedömer att förslaget till ändring i sig inte kommer att medföra en ökad risk för fel utbetalning.

Ekonomiska nyttor för föräldrarna

Anmälningsskyldigheten innebär inte bara kostnader för Försäkringskassan. Även för den enskilda föräldern uppstår kostnader.

Om anmälningsskyldigheten tas bort frigörs tid för föräldrarna som då inte behöver göra någon anmälan. Föräldrarna slipper också svara på frågor som Försäkringskassan måste ställa för att kunna avgöra om ersättning ska kunna betalas ut trots sen anmälan. Försäkringskassan uppskattar den ekonomiska nyttan till cirka 16 miljoner kronor årligen (schablonpriset för privatpersoners tid värderas till 125 kronor per timme enligt E-delegationen).

Ikraftträdande

Försäkringskassans inriktning är att förändringar i IT-stödet ska ha genomförts så att förslaget kan träda i kraft den 1 januari 2014. Eftersom det samtidigt kommer att genomföras andra omfattande ändringar av IT-stödet avseende föräldrapenning kan det dock komma att bli viss förskjutning.

Försäkringskassan föreslår därför att regeringen får riksdagens bemyndigande att sätta den här föreslagna lagändringen i kraft.

Andra som berörs av förslaget

Försäkringskassan bedömer att förslaget inte får några konsekvenser för andra myndigheter, företag etc.

Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 12 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

**11 kap.
12 §**

Föräldrapenningsförmåner får inte lämnas för tid innan anmälan gjorts till Försäkringskassan. Detta gäller dock inte om det har funnits hinder för en sådan anmälan eller det finns särskilda skäl för att förmånen ändå bör lämnas. Vidare gäller detta inte i fråga om sådan tillfällig föräldrapenning som avses i 13 kap. 31 e §.

*Rätten till en föräldrapenningsförmån går förlorad om en ansökan inte görs inom ett år från den dag ersättningen avser.
Detta gäller dock inte i fråga om sådan tillfällig föräldrapenning som avses i 13 kap. 31 e §.*

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

5. Ta bort kravet på anmälan för närståendepenning

Sammanfattning

Personer som ansöker om närståendepenning befinner sig ofta i en svår livssituation. Då kan alla kontakter med myndigheter kännas som svåra att ta. För att kunna få denna förmån ska kunden först anmäla och sedan begära ersättning. Försäkringskassan har sett i handläggningen av ärenden om närståendepenning att det är väldigt vanligt att den som begär ersättning inte har uppfyllt anmälningsskyldigheten. Försäkringskassan måste i dessa fall ta kontakt med kunden och utreda varför han eller hon inte har skickat in anmälan i tid. När en utredning sedan görs angående den sena anmälan så godkänns i princip alla skäl till att ha anmält sig sent. Själva utredningen upplevs dock ofta som mycket negativ av de försäkrade, som har vårdat en svårt sjuk anhörig och menar att de självklart inte har haft som första tanke att anmäla detta till Försäkringskassan.

Försäkringskassan föreslog i de förslag för minskat krångel som lämnades till regeringen i april 2012, att den som vill ha närståendepenning inte ska behöva anmäla vården till Försäkringskassan för att ersättning ska kunna betalas ut. Om den försäkrade skickar in en ansökan om ersättning inom ett år från den dag ersättningen avser ska Försäkringskassan kunna bevilja närståendepenning, om övriga förutsättningar är uppfyllda.

Försäkringskassan ser detta förslag som mycket angeläget, eftersom det är fråga om en utsatt kundgrupp och en förmån som inte är så väl känd i samhället. Det är ganska vanligt att kunden får vetskap om att förmånen finns först efter det att han eller hon har vårdat sin närstående en tid. Försäkringskassan har därför sett över beräkningarna av kostnaderna för och nyttan med att ta bort detta krav.

Försäkringskassan konstaterar att det visserligen inte ger samma ekonomiska vinster att ta bort anmälningsskyldigheten inom närståendepenning som inom föräldraförsäkringen, detta framför allt beroende på den låga volym av ärenden som det är frågan om. Försäkringskassan menar dock att det finns stora mänskliga vinster med att ta bort detta krav på anmälan.

Bakgrund

Närståendepenning är en ersättning som ger rätt till ledighet från arbete och ekonomisk kompensation för inkomstbortfallet när en närstående blir svårt sjuk. Försäkringskassan anser att det är mycket angeläget att närstående personer har möjlighet att vara tillsammans i en sådan svår situation som ett allvarligt sjukdomstillstånd innebär. För den som vårdar är det betydelsefullt att få möjlighet att vara nära den anhörige och ge det stöd och den tillsyn som han eller hon behöver. För den som är sjuk är det en viktig trygghetsfråga.

Personer som ansöker om närståendepenning befinner sig ofta i en svår livssituation. I dessa fall är det särskilt angeläget att Försäkringskassan lägger

stor vikt vid bemötandet. Det är också viktigt att regelverket ger förutsättningar att tillgodose den försäkrades behov av stöd, och inte sätter upp hinder för det.

Försäkringskassan har sett i handläggningen av ärenden om närståendepenning att det är väldigt vanligt att den som begär ersättning inte har uppfyllt anmälningsskyldigheten. I dessa fall utreder Försäkringskassan orsaken till att anmälan inte har gjorts i tid, för att få fram om det funnits något hinder att göra anmälan. Den vanligaste orsaken till att anmälan inte kommer in i tid till Försäkringskassan är att de försäkrade inte har haft kännedom om att förmånen närståendepenning finns. De uppger att de fått information om förmånen från kurator eller läkare efter att vården har pågått en viss tid.

När Försäkringskassan tar kontakt med den försäkrade för att utreda varför anmälan inte kommit in i tid upplever den försäkrade ofta frågan som irriterande och kränkande. Detta trots att Försäkringskassans handläggare bemödar sig om att ta denna kontakt på ett så bra sätt som möjligt. Dessa samtal är svåra, både för Försäkringskassans handläggare och för de försäkrade. De har vårdat en svårt sjuk närstående och menar att de självklart inte haft som första tanke att anmäla detta till Försäkringskassan.

I de allra flesta fall kommer Försäkringskassan fram till att det har funnits hinder för den försäkrade att anmäla eller att det finns särskilda skäl för att förmånen ändå bör beviljas. Det är alltså väldigt ovanligt att Försäkringskassan avslår en ansökan om närståendepenning på den grunden att den försäkrade inte har anmält i tid till Försäkringskassan.

Överväganden och förslag

Försäkringskassan föreslår att bestämmelsen i 47 kap. 7 § socialförsäkringsbalken ändras så att den försäkrade inte behöver anmäla vården till Försäkringskassan för att ersättning ska kunna betalas ut. Om den försäkrade skickar in en ansökan om ersättning inom ett år från den dag ersättningen avser kan Försäkringskassan alltså bevilja närståendepenning, om övriga förutsättningar är uppfyllda.

Det bör dock finnas en gräns för hur långt efter den aktuella ersättningsperioden som man ska kunna komma in med sin ansökan. För att handläggningen ska vara så enkel som möjligt föreslås en absolut ettårsgräns. Anledningen till att en så lång tidsgräns föreslås är att människor som ansöker om närståendepenning ofta befinner sig i kris och behöver tid på sig för att ordna praktiska saker (till exempel efter att den närstående avlidit). En risk som har diskuterats i arbetet med att ta fram detta förslag är om ett borttagande av anmälningsskyldigheten skulle innebära fler beslut om sjukpenninggrundande inkomst och därmed en administrativ belastning för Försäkringskassan. Anledningen är att när ansökan kommer in till Försäkringskassan måste handläggaren ta ställning till vilken sjukpenninggrundande inkomst som gällde vid anspråkstillfället. Förslaget om att ta bort anmälningsskyldigheten innebär dock ingen praktisk skillnad i detta

avseende då få försäkrade i dagens hantering fullgör sin anmälningsplikt och utredningen görs i samband med att ansökan kommer in.

Det har diskuterats om ett borttag av anmälningsplikten skulle innebära att handläggarens jobb försvåras om flera ansökningar på samma person kommer in sent och i fel kronologisk ordning. I närståendepenning är det dock ovanligt att en försäkrad har flera pågående närståendepenningärenden samtidigt och dessutom är antalet dagar som kan betalas ut begränsat.

Till en ansökan om närståendepenning ska det bifogas ett utlåtande av den läkare som ansvarar för den sjukes vård och behandling. Av utlåtandet framgår den sjukes hälsotillstånd och även hur länge läkaren har haft kännedom om den sjukes hälsotillstånd och senaste undersökningsdatum. Det finns alltså ingen intygsfri period i närståendepenning som det gör i till exempel sjukpenning.

Till denna framställning bifogas förslag till ändring i 47 kap. 7 § SFB.

Kostnader och andra som berörs av förslaget

Förvaltningskostnader

Tabell Förvaltningskostnader i miljontal kronor¹⁾

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Summa
Införande	0,1	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1
Nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Räntor	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Införandekostnader	0,1	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1
Handläggning	0,0	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-3,5
Övrigt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Löpande kostnader	0,0	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-3,5
Summa	0,1	0,3	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-2,4

1) Är i 2013 års prisnivå och har full kostnadstäckning

Införandekostnader

Kostnaden för IT-utveckling för att ta bort anmälan inom närståendepenning bedöms bli cirka 100 000 kronor.

Kostnaden för att ändra informationsmaterial, och styrande dokument samt informera handläggare m.m. beräknas till cirka 100 000 kronor.

Förslaget leder till en minskning av handläggningskostnaderna (se nedan under löpande kostnader) vilket innebär en omställningskostnad på 1 miljon kronor.

Löpande kostnader

De administrativa kostnaderna kommer att minska när ett moment i handläggningen tas bort. Besparingen beräknas till cirka 1 årsarbetare vilket

motsvarar 700 000 kronor. Försäkringskassan bedömer att förslaget inte kommer leda till att fler ansöker om närståendepenning, eftersom vi inte bedömer att anmälningsskyldigheten inom närståendepenning gör att man avstår från att ansöka om ersättning.

Förslaget påverkar inte kostnaderna för drift och underhåll av IT-system.

Försäkringskostnader

Försäkringskassan bedömer att det inte blir några ökade försäkringskostnader.

Ikraftträdande

Förslaget föreslås träda i kraft den 1 januari 2014

Andra som berörs av förslaget

Försäkringskassan bedömer att förslaget inte får några konsekvenser för andra myndigheter, företag etc.

Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 47 kap. 7 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

47 kap. 7 §

Närståendepenning får inte lämnas för tid innan anmälan om vården har gjorts till Försäkringskassan. Detta gäller dock inte om det har funnits hinder för en sådan anmälan eller det finns särskilda skäl för att förmånen ändå bör lämnas.

Rätten till närståendepenning går förlorad om en ansökan inte görs inom ett år från den dag ersättningen avser.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

6. Ta bort kravet på anmälan för flerbarnstillägg för sambor som delar på barnbidraget

Sammanfattning

I SOU 2011:51 finns förslag om utökade möjligheter till delning av barnbidraget. Om förslaget genomförs kommer sammanboende föräldrar som väljer att dela på barnbidraget för sina gemensamma barn behöva anmäla att de vill räkna samman sina respektive barn för flerbarnstillägg, trots att Försäkringskassan redan har den information som behövs. För att göra det enklare för dessa föräldrar föreslår Försäkringskassan att kravet på anmälan för flerbarnstillägg vid sammanboende tas bort i samband med beslut om att barnbidraget ska delas mellan föräldrarna.

Bakgrund

När behövs anmälan om flerbarnstillägg?

En förälder får flerbarnstillägg automatiskt om han eller hon får barnbidrag för minst två barn. Det gäller oavsett om barnbidragen betalas ut med helt belopp till en förälder eller om de delas mellan separerade föräldrar. Någon ansökan eller anmälan behövs inte.

Men även två föräldrar som bor tillsammans stadigvarande och som båda får barnbidrag för barn från tidigare förhållanden eller har valt olika betalningsmottagare för barnen får räkna samman sina respektive barn för flerbarnstillägg. Förutsättningen är att föräldrarna är eller har varit gifta med varandra eller har eller har haft ett gemensamt barn. För att Försäkringskassan ska kunna räkna samman barnen måste föräldrarna anmäla det till Försäkringskassan på en särskild blankett.

Utredningsförslag om delning av barnbidrag får till följd att onödiga anmälningar krävs

Enligt förslaget till utökade möjligheter för båda föräldrarna att vara mottagare av barnbidraget i betänkandet "Fortsatt föräldrar – om ansvar, ekonomi och samarbete för barnets skull" ska föräldrar kunna dela på barnbidraget även när de sammanbor (SOU 2011:51). Med de nuvarande reglerna kan föräldrarna bara göra det när de är separerade och barnet bor växelvist hos dem.

Om detta förslag genomförs kommer fler föräldrar att bli mottagare av barnbidrag. Det innebär i sin tur att antalet föräldrar som måste göra anmälan för flerbarnstillägg kommer att öka. Det medför mer krångel för föräldrarna och mer administration och ökade kostnader för Försäkringskassan.

Regeln om anmälan för flerbarnstillägg vid sammanboende är tänkt för att föräldrar som flyttar ihop ska anmäla att de får fler barn tillsammans som de får barnbidrag för, än de hade var och en. Men med de nya reglerna i SOU 2011:51 måste även föräldrar som bor tillsammans när rätten till delat barnbidrag inträder anmäla att de vill räkna samman barnen för

flerbarnstillägg. Detta är meningslöst, eftersom Försäkringskassan i denna situation redan har den information som behövs.

Med utredningens förslag skulle det bli svårt för föräldrarna att förstå hur blanketterna ska fyllas i

Idag informerar Försäkringskassan nyblivna föräldrar om att de har möjlighet att välja vem som ska få barnbidraget. Föräldrarna har 14 dagar på sig att anmäla sitt val till Försäkringskassan. Om de inte gör det registreras mamman automatiskt som bidragsmottagare. Med utredningens förslag kommer Försäkringskassan att i sådana fall registrera *båda föräldrarna* som bidragsmottagare.

För att inte föräldrarna ska gå miste om flerbarnstillägg är det enligt betänkandet lämpligt att Försäkringskassan också bifogar en anmälningsblankett för flerbarnstillägg till anmälningsblanketten för val av betalningsmottagare. Men i många fall kommer föräldrarna inte att behöva anmäla att de vill räkna samman barnen för flerbarnstillägg. Om de redan har ett barn, och väljer att barnbidraget för det nyfödda barnet ska betalas ut till samma förälder som får barnbidrag för det äldre barnet, får de liksom tidigare flerbarnstillägget automatiskt. Anmälan behöver däremot göras om föräldrarna väljer att dela barnbidraget. Det här kommer sannolikt att upplevas som krångligt och orsaka mycket osäkerhet hos föräldrarna.

Överväganden och förslag

Försäkringskassan föreslår att kravet på anmälan om flerbarnstillägg vid sammanboende inte ska gälla om föräldrarna får delat barnbidrag för ett eller flera barn.

Förslaget att ta bort anmälningskravet för flerbarnstillägg vid sammanboende innebär minskat krångel för föräldrar som kan få både delat barnbidrag och flerbarnstillägg. Både när barnbidraget delas i samband med barns födelse och när barnbidraget börjar delas i redan löpande ärenden slipper föräldrarna anmäla att de vill ha flerbarnstillägg vid sammanboende.

Förslaget kräver att Försäkringskassan automatiserar handläggningen av flerbarnstillägg i de ärenden där föräldrarna får delat barnbidrag med automatik i samband med födelsen enligt förslaget i SOU 2011:51. Förutsättningarna för den automatiserade handläggningen av flerbarnstillägget är att föräldrarna är gifta när de får barn och har samma adress när de får rätt till barnbidrag. Förslaget kräver IT-anpassningar vid födelseaviseringar från Skatteverket. Dessutom krävs Anpassningar så att IT-systemet kontrollerar föräldrarnas adressuppgifter och vilka barn som Försäkringskassan kan räkna samman för flerbarnstillägg.

För att få delat barnbidrag i redan löpande barnbidragsärenden kommer föräldrarna även i fortsättningen att behöva anmäla att de vill dela bidraget.

Därmed finns underlag för att samtidigt bedöma rätten till flerbarnstillägg vid sammanboende utan anmälan från föräldrarna.

I de ärenden där barnbidrag betalas ut med helt belopp ska anmälningskravet för flerbarnstillägg vid sammanboende finnas kvar. Föräldrarna måste anmäla att de flyttar ihop för att Försäkringskassan ska få kännedom om sammanboendet. Även de föräldrar som redan sammanbor när båda får barnbidrag för olika barn måste också i fortsättningen göra anmälan. Barn kan exempelvis flytta mellan särlevande föräldrar som har nya sambor, där familjerna har rätt att räkna samman barnen för flerbarnstillägg. Dessutom finns andra krav utöver sammanboendet för att få räkna samman barnen för flerbarnstillägg. Om föräldrarna *inte* har ett gemensamt barn kräver bestämmelserna utöver sammanboendet att de *har haft* ett gemensamt barn eller är gifta eller har varit gifta med varandra. Dessa kontroller behöver inte Försäkringskassan göra när föräldrarna delar på barnbidraget eftersom förutsättningen för att dela är att barnet är deras gemensamma.

Till denna framställning fogas förslag till ändring i 16 kap. 12 § socialförsäkringsbalken.

Kostnader, konsekvenser för felaktiga utbetalningar och ikraftträdande

Förvaltningskostnader

Tabell Förvaltningskostnader i miljontal kronor ¹⁾

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Summa
Införande	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6
Nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Avskrivningar	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	1,0
Räntor	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Införandekostnader	0,6	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	1,6
Handläggning ²⁾	0,0	-2,3	-2,3	-2,3	-2,3	-2,3	-11,5
Övrigt	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,5
Löpande kostnader	0,0	-2,4	-2,4	-2,4	-2,4	-2,4	-12,0
Summa	0,6	-2,2	-2,2	-2,2	-2,2	-2,2	-10,4

1) Är i 2013 års prisnivå och har full kostnadstäckning

2) Kostnadsbesparingen gäller under förutsättning att regeländringarna enligt betänkandet "Fortsatt föräldrar - om ansvar, ekonomi och samarbete för barnets skull" (SOU 2011:51) genomförs. Besparingen gäller alltså inte utifrån kostnaden för handläggningen idag.

Införandekostnader

En IT-utveckling krävs för att genomföra förslaget. Kostnaden för utvecklingen beräknas till mellan 0,5 och 1 miljon kronor.

Kostnaden för att ändra informationsmaterial och styrande dokument, informera handläggare m.m. beräknas till cirka 400 000 kronor.

Löpande kostnader

Förslaget bedöms medföra en besparing på 2,4 miljoner kronor per år, jämfört med om utredningens förslag genomförs utan att anmälningsskravet tas bort. Till grund för bedömningen ligger följande beräkning.

Under 2011 föddes 32 189 barn till gifta föräldrar (dvs. föräldrar som har gemensam vårdnad om barnet från födelsen) i familjer som redan har minst ett barn. Om man antar att 75 procent⁷ av de barn som föds i familjer som redan har minst ett barn har föräldrar som vill dela barnbidraget, innebär det cirka 24 000 anmälningar per år för att föräldrarna inte ska gå miste om flerbarnstillägg. Över tid bör dock dessa ärenden minska eftersom fler föräldrar redan kommer att ha delat barnbidrag för andra barn när ytterligare barn föds. Handläggningskostnaden och besparingen beräknas till cirka 2,3 miljoner kronor per år vilket motsvarar 3,25 årsarbetare.

Besparingen för papper och porto beräknas till cirka 100 000 kronor per år. Det gäller minskat antal utskick i en årlig informationsrutin angående flerbarnstillägg.

Förslaget påverkar inte kostnaderna för drift och underhåll av IT-system.

Försäkringskostnader

Förslaget skulle kunna leda till marginellt ökade försäkringskostnader när en del av dem som med förslaget i betänkandet kan glömma att göra anmälan får flerbarnstillägget automatiskt.

Konsekvenser för felaktiga utbetalningar

Försäkringskassan bedömer att risken för felaktiga utbetalningar inte kommer att påverkas av förslaget.

Ikraftträdande

Förslaget bör införas endast om möjligheten för föräldrar att dela på barnbidraget utökas till att omfatta även föräldrar som sammanbor och i så fall samtidigt med det förslaget.

Andra som berörs av förslaget

Försäkringskassan bedömer att förslaget inte får några konsekvenser för andra myndigheter, företag etc.

---

⁷ För cirka 70 procent av de barn som föds per år inom äktenskapet väljer föräldrarna inte aktivt bidragsmottagare och för cirka 30 procent väljer föräldrarna aktivt mamman eller pappan som bidragsmottagare.

Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 16 kap. 12 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

**16 kap.
12 §**

Den som får allmänt barnbidrag för de barn som omfattas av flerbarnstillägget får också flerbarnstillägg för dessa barn.

Den som vill få flerbarnstillägg med stöd av 15 kap. 9 § 2 eller 3 eller 12 § ska anmäla detta till Försäkringskassan.

Den som vill få flerbarnstillägg med stöd av 15 kap. 9 § 2 eller 3 eller 12 § ska anmäla detta till Försäkringskassan. *Det gäller dock inte om barnbidrag för ett eller flera barn lämnas med hälften till vardera föräldern vid sammanboende.*

7. Ge den som fostrar barnet rätt till barnbidrag även vid placering av barn i enskilt hem

Sammanfattning

Det finns situationer då en förälder som tar hand om sitt barn inte kan få barnbidraget för barnet. Det är när en förälder får barnet placerat hos sig av socialnämnden eller av den förälder som är vårdnadshavare till barnet. Detta beror på att Försäkringskassan endast har möjlighet att besluta att en *familjehemsförälder* ska få barnbidraget. Försäkringskassan föreslår att lagen ändras så att den som tar hand om barnet kan få barnbidraget även om denne inte omfattas av begreppet familjehemsförälder.

Bakgrund

Placering av barn i enskilt hem

Ett barn som blir placerat genom socialnämnden fostras för det mesta av en familjehemsförälder. Men ibland kan det hända att barnet placeras hos barnets förälder. I dessa fall kan föräldern inte få barnbidraget eftersom begreppet familjehemsförälder inte omfattar barnets förälder.

En vårdnadshavare kan också placera sitt barn i ett enskilt hem hos en familjehemsförälder. Men om barnet flyttar hem till den andra föräldern som inte är vårdnadshavare för barnet kan han eller hon inte få barnbidraget, även om vårdnadshavaren begär det.

Begreppet familjehemsförälder

Användningen av begreppet *familjehemsförälder* får alltså olyckliga konsekvenser. Varken när socialnämnden eller en vårdnadshavare begär att en förälder som fostrar barnet ska få barnbidraget kan Försäkringskassan betala bidraget till föräldern.

Med familjehemsförälder avses i socialförsäkringsbalken (SFB) den som har tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i ett enskilt hem som inte tillhör någon av barnets föräldrar eller någon annan som har vårdnaden om barnet. Definitionen av begreppet *familjehemsförälder* finns i 2 kap. 16 § SFB.

Enligt 4 § tredje stycket lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag (ABBL) fick Försäkringskassan efter framställning av socialnämnd förordna att barnbidrag för barn, som genom socialnämndens försorg placerats i enskilt hem, skulle betalas ut till den som fostrade barnet. Om barnet placerats i enskilt hem av någon annan än socialnämnden, fick sådant förordnande meddelas på framställning av den som enligt 4 § första stycket fick bidraget.

Detta stycke motsvaras idag av 106 kap. 6 § första respektive andra stycket. Där framgår av första stycket att om socialnämnden begär det får Försäkringskassan besluta att familjehemsföräldern till ett barn som har placerats av socialnämnden ska få bidraget. Av andra stycket framgår att om ett barn har

placerats i enskilt hem av någon annan än socialnämnden, får Försäkringskassan besluta att familjehemsföräldern ska få barnbidraget om den som annars skulle få bidraget begär det.

Felplacerad bestämmelse i SFB

Den sista delen av 4 § tredje stycket ABBL har förts in i 106 kap. 6 § andra stycket SFB, trots att det här inte handlar om förmåner vid verkställighet i anstalt eller vård på institution m.m. Det handlar i stället om att den som får barnbidraget begär att det ska betalas till den som fostrar barnet när det placerats i enskilt hem av annan än socialnämnden, dvs. av en vårdnadshavare.

Överväganden och förslag

Försäkringskassan föreslår att

- begreppet *familjehemsförälder* ersätts med *den som fostrar barnet* i 106 kap. 6 § första och andra styckena SFB
- bestämmelsen i 106 kap. 6 § andra stycket förs in i 16 kap. 18 § under rubriken *Utbetalning till annan* som ett nytt första stycke
- hänvisningen till 106 kap. 6 § ändras till 16 kap. 18 § i barnbidragsförordningen (1986:386)

Förslaget innebär att den som fostrar ett barn i ett enskilt hem, efter placering och begäran av socialnämnden eller en vårdnadshavare, kan få barnbidrag – även om han eller hon är förälder.

Bestämmelsen om utbetalning av barnbidrag till en person som barnet bor hos och som fostrar barnet efter begäran av den som får barnbidraget, rör inte förmåner vid verkställighet i anstalt eller vård på institution m.m. Därför bör den flyttas till SFB:s avdelning om familjeförmåner i kapitlet om barnbidrag.

Till denna framställning fogas förslag till ändring i 16 kap. 18 § och 106 kap. 6 § socialförsäkringsbalken samt 3 § barnbidragsförordningen (1986:386).

Kostnader, konsekvenser för felaktiga utbetalningar och ikraftträdande

Förvaltningskostnader

Tabell Förvaltningskostnader i miljontal kronor¹⁾

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Summa
Införande	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Räntor	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Införandekostnader	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Handläggning	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Övrigt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Löpande kostnader	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1

1) Är i 2013 års prisnivå och har full kostnadstäckning

Införandekostnader

Förslaget medför inga kostnader för IT-anpassningar.

Kostnaden för att ändra informationsmaterial och styrande dokument, informera handläggare m.m. beräknas till cirka 100 000 kronor.

Löpande kostnader

Förslaget påverkar inte administrationskostnaderna eller kostnaderna för drift och underhåll av IT-system.

Försäkringskostnader

Förslaget påverkar inte försäkringskostnaderna. Antalet barn som har rätt till barnbidrag blir oförändrat.

Konsekvenser för felaktiga utbetalningar

Försäkringskassan bedömer att risken för felaktiga utbetalningar inte kommer att påverkas av förslaget.

Ikraftträdande

Förslaget föreslås träda i kraft den 1 juli 2013. Om andra regeländringar inom barnbidrag genomförs senare är det lämpligt att även detta förslag träder i kraft samtidigt.

Andra som berörs av förslaget

Försäkringskassan bedömer att förslaget inte får några konsekvenser för andra myndigheter, företag etc.

Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 16 kap. 18 § och 106 kap. 6 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Om det finns synnerliga skäl får barnbidraget, i stället för vad som framgår av 2-17 §§, på begäran av socialnämnden, betalas ut till den andra av föräldrarna, någon annan lämplig person eller nämnden att användas för barnets bästa.

Om socialnämnden begär det får Försäkringskassan besluta att *familjehemsförälder till ett barn som har placerats av socialnämnden ska få barnbidraget.*

Har ett barn placerats i enskilt hem av någon annan än socialnämnden, får Försäkringskassan besluta att familjehemsföräldern ska få barnbidraget om den som annars skulle få bidraget begär det.

Föreslagen lydelse

16 kap. 18 §

Har ett barn placerats i ett enskilt hem av någon annan än socialnämnden, får Försäkringskassan besluta att den som fostrar barnet ska få barnbidraget om den som annars skulle få bidraget begär det.
Om det finns synnerliga skäl får barnbidraget, i stället för vad som framgår av 2-17 §§, på begäran av socialnämnden, betalas ut till den andra av föräldrarna, någon annan lämplig person eller nämnden att användas för barnets bästa.

106 kap. 6 §⁸

Om socialnämnden begär det får Försäkringskassan besluta att *den som fostrar barnet ska få barnbidraget om barnet har placerats av socialnämnden.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

---

⁸ Ändringen innebär att andra stycket upphävs.

**Förslag till förordning om ändring i barnbidragsförordningen
(1986:386)**

Härigenom föreskrivs att 3 § barnbidragsförordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse
3 §⁹

När en förmån beviljas ska Försäkringskassan underrätta den som är berättigad att uppbära bidraget enligt 16 kap. 4–11 §§ socialförsäkringsbalken. Underrättelsen kan ske genom en utbetalningshandling eller på annat sätt.

Beslutar Försäkringskassan med anledning av en framställning av socialnämnden enligt 16 kap. 18 § eller 106 kap. 6 § socialförsäkringsbalken att en förmån ska betalas ut till någon annan bidragsmottagare än som sägs i första stycket eller beslutar Försäkringskassan att det inte finns någon rätt till en förmån för ett visst barn, ska Försäkringskassan underrätta den som beslutet rör. Om ett beslut meddelats på framställning av en bidragsmottagare enligt 106 kap. 6 § samma balk, ska Försäkringskassan underrätta socialnämnden i den kommun där den som fostrar barnet är bosatt.

Beslutar Försäkringskassan med anledning av en framställning av socialnämnden enligt 16 kap. 18 § eller 106 kap. 6 § socialförsäkringsbalken att en förmån ska betalas ut till någon annan bidragsmottagare än som sägs i första stycket eller beslutar Försäkringskassan att det inte finns någon rätt till en förmån för ett visst barn, ska Försäkringskassan underrätta den som beslutet rör. Om ett beslut meddelats på framställning av en bidragsmottagare enligt 16 kap. 18 § samma balk, ska Försäkringskassan underrätta socialnämnden i den kommun där den som fostrar barnet är bosatt.

Underrättelse enligt andra stycket behövs inte när en förmån upphör därför att den beviljats för viss tid eller när den upphör på grund av att barnet uppnår viss ålder eller har avlidit.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2013.

---

⁹ Senaste lydelse 2010:1668

8. Utöka försäkringsskyddet för personer som deltar i rehabilitering

Sammanfattning

En arbetsgivare eller anordnare kan i många fall inte få ersättning för en skada som orsakas av en kund som deltar i arbetslivsinriktad rehabilitering, eller förberedande insatser inför arbetslivsinriktad rehabilitering. Det beror på att vissa deltagare inte omfattas av förordningen om ersättningen från allmänna medel. Det gäller bland annat dem som deltar i förberedande insatser inför arbetslivsinriktad rehabilitering inom till exempel Finsam- eller ESF-projekt, och dem som deltar i arbetslivsinriktad rehabilitering men inte har någon SGI.

Försäkringskassan gav i maj 2007 in ett förslag om utvidgning av förordningen (Försäkringskassans dnr 16130-2006). Det är nu ännu fler grupper som inte omfattas av förordningen varför behovet av utvidgning har ökat.

Försäkringskassan anser att det inte är ansvarsfullt att rekommendera en aktivitet som inte täcks av någon försäkring. Anordnare och arbetsgivare är också ofta ovilliga att ta emot en oförsäkrad person. Försäkringskassan föreslår därför att förordningen ändras till att omfatta fler deltagare.

Bakgrund

Försäkringskassan har möjlighet att betala ut ersättning från allmänna medel till anordnare av rehabilitering om den som deltar i en rehabilitering orsakar en skada hos den anordnare som tillhandahåller insatsen. Detta regleras i förordningen (1980:631) om ersättning av allmänna medel för skada orsakad av deltagare i ett arbetsmarknadspolitiskt program eller arbetslivsinriktad rehabilitering m.m.

Enligt 3 § förordningen omfattas de som deltar i arbetslivsinriktad rehabilitering och får rehabiliteringspenning, sjukersättning, aktivitetsersättning eller ersättning från arbetsskadeförsäkringen enligt socialförsäkringsbalken alternativt motsvarande ersättning från utlandet. Avgränsningen i förordningen mot andra åtgärder än arbetslivsinriktad rehabilitering och till viss typ av ersättning gör att vissa grupper av kunder inte omfattas.

Försäkringskassans ansvar och arbetssätt

Försäkringskassan ansvarar för att samordna de rehabiliteringsinsatser som behövs för att en kund som har nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom ska kunna återgå i arbete.

När en kund ska delta i en åtgärd som ger rätt till rehabiliteringsersättning tar Försäkringskassan fram en rehabiliteringsplan. En kund som deltar i insatser som ger rätt till rehabiliteringsersättning omfattas av förordningen. För att bättre stödja kundens återgång i arbete har Försäkringskassan även bestämt att

en plan för återgång i arbete ska tas fram så tidigt som möjligt, alltså redan innan det är dags för arbetslivsinriktad rehabilitering. Planen innehåller då alla de insatser som kunden behöver för att så snabbt som möjligt återfå arbetsförmågan dvs. även de insatser som inte är i form av arbetslivsinriktad rehabilitering. Det som inte handlar om arbetslivsinriktad rehabilitering täcks inte av förordningen. Alla insatser, utom de rent medicinska och deltidsarbete hos den egna arbetsgivaren, behöver täckas av förordningen.

En plan för återgång i arbete tas fram både för dem som har ersättning från sjukförsäkringen och i de ärenden där Försäkringskassan ansvarar för att samordna insatser under tid då kunden inte kan få sjukpenning, sjukersättning eller aktivitetsersättning.

Om försäkringsfrågan inte är löst går det ibland inte att komma vidare med de insatser som kunden behöver. Det är inte ansvarsfullt av Försäkringskassan att rekommendera en aktivitet som inte täcks av någon försäkring och ofta vill inte anordnaren ta emot en oförsäkrad person.

Grupper som saknar försäkringsskydd

Dessa grupper täcks inte av någon försäkring enligt förordningen:

1. De som inte har en SGI och som deltar i arbetslivsinriktad rehabilitering eller deltar i förberedande insatser inför arbete eller arbetslivsinriktad rehabilitering (SGI 0).
2. De som deltar i utredning, förberedande insatser eller arbetsprövning med ersättning från annat land.
3. De som genomgår utredning med arbetsprövning både inom och utom Sverige.
4. De som deltar i förberedande insatser inför arbetslivsinriktad rehabilitering och har sjukpenning, sjukersättning eller aktivitetsersättning (som t.ex. anordnas av Finsam- och ESF-projekt).
5. De som deltar i aktiviteter enligt 33 kap. 21–25 § SFB under tid med aktivitetsersättning.

Tidigare täcktes en del av grupperna av försäkringar som tecknades av Försäkringskassaförbundet hos olika försäkringsbolag. Men sedan de allmänna försäkringskassorna blev en statlig myndighet har Försäkringskassan inte tecknat några sådana försäkringsavtal.

Försäkringskassan gav i maj 2007 in ett förslag om utvidgning av förordningen.¹⁰ Som framgår ovan är det nu ännu fler grupper som inte omfattas av förordningen varför behovet av utvidgning har ökat.

---

¹⁰ Försäkringskassans dnr 16130-2006

Överväganden och förslag

Försäkringskassan föreslår att möjligheten att använda allmänna medel för skador som orsakats av kunder som deltar i aktiviteter eller insatser som Försäkringskassan och kunden gemensamt har planerat för, inte ska vara begränsad till arbetslivsinriktad rehabilitering och inte heller beroende av om Försäkringskassan betalar ut någon förmån eller vilken förmån som Försäkringskassan betalar ut.

Försäkringskassan lämnade i maj 2007 in ett förslag om utvidgning av förordningen. Antalet grupper som inte omfattas av förordningen har utökats och det är i dag än mer angeläget att förordningen ändras. Det är viktigt att de som tar emot deltagare i olika former av åtgärder eller verksamheter kan få ekonomisk ersättning för skador som orsakas av deltagaren i samband med aktiviteten. Saknas den möjligheten är det troligt att arbetsgivarna och anordnarna blir mindre benägna att ta emot deltagare, vilket försvårar Försäkringskassans arbete för dessa grupper. Därigenom försämras också deltagarnas möjligheter att återfå sin arbetsförmåga.

Försäkringskassan föreslår att förordningen ska revideras för att också omfatta följande grupper.

1. De som inte har SGI och deltar i arbetslivsinriktad rehabilitering eller förberedande insatser inför arbete eller arbetslivsinriktad rehabilitering (SGI 0)

Kunder som bor i Sverige, men saknar sjukpenninggrundande inkomst, omfattas av Försäkringskassans rehabiliteringsansvar (29 och 30 kap. SFB). Men de täcks inte av förordningen om de inte har sjukersättning, aktivitetsersättning eller aktivitetsstöd. Det beror dels på att kunder utan SGI inte kan få rehabiliteringspenning om de deltar i en arbetslivsinriktad rehabilitering, dels på att det endast är arbetslivsinriktad rehabilitering som ingår i förordningen.

2. Kunder som får ersättning från utlandet

Kunder som bor i Sverige, men arbetar i ett annat land och får sin huvudsakliga ersättning (t.ex. sjukpenning) därifrån, kan få rehabilitering och särskilt bidrag enligt 29 och 31 kap. SFB. Däremot kan de inte få rehabiliteringspenning.

Det förekommer även att arbetslandet fattar beslut om att en kund ska rehabiliteras i Sverige och Försäkringskassan ser till att kunden får genomgå rehabilitering i Sverige. Denna grupp kommer från och med den 1 december att omfattas av förordningen såvitt avser arbetslivsinriktad rehabilitering.

Försäkringskassan anser att – förutom arbetslivsinriktad rehabilitering – även utredning, arbetsprovning och arbetsförberedande insatser bör ingå.

3. De som genomgår utredning med arbetsprovning både inom och utom Sverige

För att utreda en kunds arbetsförmåga, dennes behov av rehabilitering och lämpliga rehabiliteringsåtgärder kan det vara nödvändigt att kunden genomgår en försäkringsmedicinsk eller en arbetslivsinriktad rehabiliteringsutredning. Den kan även inrymma en arbetsprovning. (30 kap. och 110 kap. 14 § SFB)

En arbetsprovning pågår i regel från ett par dagar till ett par veckor och under arbetsprovningen betalas sjukpenning ut. Arbetsprovningen är en utredningsåtgärd, till skillnad från arbetsträning som är en arbetslivsinriktad rehabiliteringsåtgärd. Kunden kan därför inte få rehabiliteringspenning. Det innebär att arbetsprovning till skillnad från arbetsträning inte täcks av förordningen. Företag som anordnar sådana utredningar och de arbetsgivare som ställer arbetsprovningsplatser till förfogande kan alltså inte få ersättning för skador som orsakas av en person som de har tagit emot.

4. De som delar i förberedande insatser inför arbetslivsinriktad rehabilitering

Det är angeläget att skapa en aktiv sjukskrivningsprocess med tidiga insatser för att ta tillvara kundens arbetsförmåga i så hög utsträckning som möjligt. Många kunder behöver en förberedande insats inför återgång i arbete eller den arbetslivsinriktade rehabiliteringen.

Man behöver alltså tidigt i ersättningsperioden planera för individuella insatser för fler grupper än dem som omfattas av förordningen. Det gör Försäkringskassan genom att ta fram en plan för återgång i arbete tillsammans med kunden. Planen omfattar de insatser som kunden ska delta i för att sjukskrivningstiden ska bli en så aktiv period som möjligt. Det kan t.ex. vara insatser som organiseras av FINSAM eller ett ESF-projekt. Sådana aktiviteter omfattas inte av förordningen om de inträffar när kunden får sjukpenning.¹¹

Vid deltidssjukskrivning tar Försäkringskassan fram en plan för återgång i heltidsarbete tillsammans med kunden och hans eller hennes behandlande läkare och arbetsgivare. Om kunden inte behöver några andra insatser än medicinska och insatser eller deltidarbete hos den egna arbetsgivaren så omfattas han eller hon av sjukvårdens och den egna arbetsgivarens försäkringar. Avsikten med detta förslag är inte att ändra på det.

5. De som deltar i aktiviteter och har aktivitetsersättning

Kunder med aktivitetsersättning har möjlighet att delta i aktiviteter med syfte att öka sina förutsättningar att förbättra arbetsförmågan. Försäkringskassan ansvarar för att planera och samordna dessa aktiviteter. En möjlig aktivitet är praktik på en arbetsplats. För några är denna praktik en förberedelse för en

---

¹¹ Förberedande insatser här är något annat än det arbetsmarknadspolitiska programmet förberedande insatser som ger rätt till aktivitetsstöd och därmed även omfattas av försäkringskyddet.

arbetslivsinriktad rehabilitering. Men trots det omfattas dessa kunder inte av förordningen.

Till denna framställning fogas förslag till ändring i förordningen (1980:631) om ersättning av allmänna medel för skada orsakad av deltagare i ett arbetsmarknadspolitiskt program eller arbetslivsinriktad rehabilitering m.m.

Kostnader, konsekvenser för felaktiga utbetalningar och ikraftträdande

Förvaltningskostnader

Tabell Förvaltningskostnader i miljontal kronor ¹⁾

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Summa
Införande	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2
Nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Räntor	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Införandekostnader	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2
Handläggning	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Övrigt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Löpande kostnader	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2

1) Är i 2013 års prisnivå och har full kostnadstäckning

Införandekostnader

Förslaget medför inga kostnader för IT-anpassningar.

Kostnaden för att ändra informationsmaterial och styrande dokument, informera handläggare m.m. beräknas till cirka 200 000 kronor.

Löpande kostnader

Ökningen av antalet ansökningar per år beräknas kosta mindre än 50 000 kronor. Förslaget påverkar inte kostnaderna för drift och underhåll av IT-system.

Försäkringskostnader

Fler kommer att omfattas av försäkringsskyddet. Det är svårt att beräkna hur mycket kostnaden skulle kunna öka. Under de senaste 10 åren har omfattningen varit mellan 15–35 ärenden per år. Ersättningsbeloppen är i regel mellan 1 000 och 20 000 kronor. Kostnaden kan vara högre, men det händer dock ytterst sällan. Baserat på tidigare anspråk så uppskattas ökningen till 20 nya ärenden per år med en genomsnittskostnad på 10 000 kronor, dvs. en beräknad kostnadsökning på 200 000 kronor.

Konsekvenser för felaktiga utbetalningar

Försäkringskassan bedömer att risken för felaktiga utbetalningar inte kommer att påverkas av förslaget.

Ikraftträdande

Förslaget föreslås träda i kraft den 1 juli 2013.

Andra som berörs av förslaget

Förslaget får inga negativa konsekvenser för andra myndigheters arbete. Samarbetet med de nordiska länderna, t.ex. NAV i Norge, underlättas däremot av förslaget.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (1980:631) om ersättning av allmänna medel för skada orsakad av deltagare i ett arbetsmarknadspolitiskt program eller arbetslivsinriktad rehabilitering m.m.

Härigenom föreskrivs att 1 § förordningen (1980:631) om ersättning av allmänna medel för skada orsakad av deltagare i ett arbetsmarknadspolitiskt program eller arbetslivsinriktad rehabilitering m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹²

Ersättning av allmänna medel lämnas enligt denna förordning till arbetsgivare och annan anordnare av rehabilitering eller ett arbetsmarknadspolitiskt program än det reguljära skolväsendet, för skador som orsakats av den som

1. deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program, dock inte för stöd till start av näringsverksamhet, och får aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning enligt förordningen (1996:1100) om aktivitetsstöd eller enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare,

2. utan att få aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning
a) deltar i jobbgarantin för ungdomar och är under 18 år, eller
b) deltar i jobb- och utvecklingsgarantin

3. deltar i arbetslivsinriktad rehabilitering och

3. a) hos annan än den egna arbetsgivaren eller inom sjukvården

---

¹² Lydelse enligt regeringens beslut den 1 november 2012.

a) får rehabiliteringsersättning, sjukersättning, aktivitetsersättning eller ersättning från arbetsskadeförsäkringen enligt socialförsäkringsbalken, eller
b) får motsvarande ersättning i en stat som omfattas av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen,

genomgår utredning, arbetsprövning, arbetsförberedande insatser eller arbetslivsinriktad rehabilitering som ingår i en plan för återgång i arbete som Försäkringskassan har upprättat, eller

b) genomgår insatser enligt a i Sverige men får ersättning från en stat som omfattas av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen, , eller

c) deltar i en aktivitet på en arbetsplats enligt 33 kap. 21-25 §§ SFB.

4. fullgör praktik eller tar del av utbildning hos annan än arbetsgivaren under en utvecklingsanställning enligt förordningen (2000:630) om särskilda insatser för personer med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga, eller

5. gör ett obligatoriskt studiebesök, ett besök för kartläggning av sökandens yrkeskunskaper eller ett förbesök vid en icke-statlig arbetsplats innan han eller hon anvisas ett arbetsmarknadspolitiskt program, dock inte före en anvisning till stöd till start av näringsverksamhet, och får aktivitetsstöd, utvecklingsersättning eller etableringsersättning, anvisas det arbetsmarknadspolitiska programmet arbetsmarknadsutbildning utan att få aktivitetsstöd eller anvisas jobbgarantin för ungdomar utan att få aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning.

Skadan skall ha orsakats under ett besök som avses i första stycket 4 eller i verksamhet som helt eller delvis förlagts till en icke-statlig arbetsplats eller hos en annan anordnare av arbetsmarknadsutbildning eller annan utbildning än det reguljära skolväsendet

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2013.

9. Ändra avrundningsreglerna vid utbetalning av sjukersättning

Sammanfattning

Idag gäller olika avrundningsregler för oreducerad sjukersättning, preliminär sjukersättning och slutlig sjukersättning. Det skapar osäkerhet hos kunderna som tror att Försäkringskassan har räknat fel. Det gör också att många ärenden måste handläggas manuellt, och därmed drar större resurser.

Försäkringskassan föreslår därför att samma avrundningsregler ska gälla alla formerna av sjukersättning.

Bakgrund

Reglerna för steglös avräkning

De särskilda reglerna om steglös avräkning gäller dem som har beviljats sjukersättning tills vidare enligt de regler som gällde före den 1 juli 2008. Syftet med reglerna är att göra det lättare för kunder med sjukersättning att använda sin förbättrade arbetsförmåga för att helt eller delvis återgå till arbetsmarknaden. De innebär att kunden får behålla rätten till sjukersättning samtidigt som han eller hon börjar arbeta eller arbeta mera. Kunden kan ha inkomster upp till fribeloppet utan att utbetalningen av sjukersättningen påverkas. Vid inkomster över fribeloppet minskas sjukersättningen steglöst, därav namnet steglös avräkning.

Detta innebär att Försäkringskassan räknar om sjukersättningen utifrån kundens förväntade inkomster för året. Eftersom det inte alltid är möjligt att i förväg veta hur stor inkomsten blir under ett år, beslutar Försäkringskassan bara om preliminär sjukersättning vid omräkningen. Beslutet om slutlig sjukersättning kommer först när den pensionsgrundande inkomsten har fastställts av Skatteverket för det aktuella året.

Om det visar sig att den slutliga sjukersättningen är högre än den preliminära sjukersättningen ska Försäkringskassan betala ut resterande sjukersättning och ett tilläggsbelopp till den kunden. Om den slutliga sjukersättningen i stället är lägre än den preliminära sjukersättningen ska kunden betala tillbaka det som han eller hon fått för mycket.

Avrundningsreglerna försvårar automatisering och leder till att kunden misstror Försäkringskassans uträkningar

Med nuvarande regelverk ser avrundningsreglerna ut så här:

- Oreducerad sjukersättning avrundas till ett krontal som är jämnt delbart med tolv.
- Preliminär sjukersättning avrundas nedåt till närmast hela krontal.

- Slutlig ersättning avrundas inte alls, utan det framräknade årsbeloppet för slutlig sjukersättning jämförs med faktiskt utbetalad sjukersättning.

Konsekvensen av detta blir att en kund som anmäler att han eller hon tänker börja arbeta och uppger en förväntad inkomst under fribeloppet får sjukersättning med ett annat belopp än han eller hon fick innan ansökan om steglös avräkning. Redan här uppstår det frågor och skapas osäkerhet hos kunderna. De tror att Försäkringskassan räknar fel, vilket naturligtvis har en negativ inverkan på förtroendet för oss.

Vid beslutet om slutlig sjukersättning jämförs sedan den preliminära sjukersättningen som betalats ut efter att månadsbeloppet avrundats nedåt till närmast hela krontal med det framräknade årsbeloppet för slutlig sjukersättning, baserat på bland annat den pensionsgrundande inkomsten. Detta innebär att kunden då kan få en lägre slutlig sjukersättning än han eller hon har fått utbetald. Det belopp som kunden ska återbetala blir då högre än det han eller hon de facto fått utbetalat. Det handlar bara om några kronor. Men det gör ändå att Försäkringskassan måste förklara för kunden varför han eller hon trots inkomster under fribeloppet får en mindre sjukersättning, eller för den delen blir återbetalningsskyldig med ett större belopp än han eller hon faktiskt fått. Försäkringskassan kräver därför inte kunden på ett högre belopp än vad som faktiskt har blivit utbetalt. Men detta innebär att Försäkringskassan måste handlägga ärendena manuellt, med manuella beräkningar och manuella beslutsbrev, vilket naturligtvis tar längre tid än den automatiserade handläggning som annars skulle vara möjlig.

Överväganden och förslag

Försäkringskassan föreslår att både den preliminära och slutliga sjukersättningen avrundas enligt 36 kap. 30§ SFB. Detta innebär en ändring av 37 kap. 11 och 12 §§ SFB.
--

Om avrundningsreglerna enligt 36 kap. 30 § SFB också gällde för preliminär sjukersättning och slutlig sjukersättning, skulle kunden få samma belopp både med och utan steglös avräkning när inkomsten är under fribeloppet. Det skulle eliminera osäkerhet och frågor hos kunderna. Dessutom skulle en stor del av avstämningen kunna handläggas automatiskt.

Försäkringskassan kan inte se några skäl till att ha olika avrundningsregler för de olika utbetalningarna.

Till denna framställning fogas förslag till ändring i 37 kap. 11 § SFB.

Kostnader, andra som berörs av förslaget och ikraftträdande

Förvaltningskostnader

 Tabell Förvaltningskostnader i miljontal kronor¹⁾

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Summa
Införande	0,6	1,2	0,0	0,0	0,0	0,0	1,8
Nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Avskrivningar	0,0	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	1,6
Räntor	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Införandekostnader	0,6	1,5	0,3	0,3	0,3	0,3	3,4
Handläggning	0,0	-0,9	-0,9	-0,9	-0,9	-0,9	-4,6
Övrigt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Löpande kostnader	0,0	-0,9	-0,9	-0,9	-0,9	-0,9	-4,6
Summa	0,6	0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-1,2

1) År i 2013 års prisnivå och har full kostnadstäckning

Införandekostnader

För att genomföra förslaget behövs IT-utveckling, eftersom beräkningsmodellen behöver arbetas om. Det finns dock ett stöd i arbetet eftersom vi redan nu kan identifiera de ärenden som förslaget omfattar. En engångskostnad beräknas till mellan 1,5 och 2 miljoner kronor.

Kostnaden för att ändra informationsmaterial och styrande dokument, informera handläggare m.m. beräknas till cirka 150 000 kronor.

Förslaget leder till en minskning av handläggningskostnaderna (se nedan under Löpande kostnader) vilket innebär en omställningskostnad på 1,2 miljoner kronor.

Löpande kostnader

Förslaget innebär en besparing av de administrativa kostnaderna genom automatiserad handläggning. I dagsläget är det cirka 1 500 ärenden som handläggs manuellt på grund av avrundningsfelet. Ett manuellt ärende beräknas ta mellan 1 och 2,5 timmar. Om dessa i stället kan handläggas automatiskt leder det till en besparing på mellan 1,2 och 3 årsarbetare, vilket motsvarar mellan 0,9 och 2,3 miljoner kronor.

Förslaget påverkar inte kostnaderna för drift och underhåll av IT-system.

Försäkringskostnader

Försäkringskassan bedömer att försäkringskostnaderna inte påverkas av förslaget. Skillnaden med någon krona har inte någon effekt på försäkringskostnaderna.

Konsekvenser för felaktiga utbetalningar

Försäkringskassan bedömer att risken för att avstämningen blir felaktig minskar med automatisk handläggning. Detta på grund av att beräkningsmodellen som används är komplicerad och mer lämpad för maskinell beräkning.

Ikraftträdande

Förslaget bör träda i kraft senast under 2013 för att avstämningen av 2014 ska kunna ske automatiskt. Införandetiden beräknas vara 6–9 månader. Den 1 november 2013 skulle därför kunna vara ett lämpligt datum för ikraftträdande.

Andra som berörs av förslaget

Försäkringskassan bedömer att förslaget inte får några konsekvenser för andra myndigheter, företag etc.

Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Häri genom föreskrivs att 37 kap. 11 och 12 §§ socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

**37 kap.
11 §**

Preliminär sjukersättning beräknas efter en uppskattad reduceringsinkomst och ska så nära som möjligt motsvara den slutliga sjukersättning som kan antas komma att bestämmas enligt bestämmelserna i detta kapitel.

Preliminär sjukersättning betalas ut med ett månadsbelopp, som avrundas nedåt till närmast hela krontal.

Preliminär sjukersättning betalas ut med ett månadsbelopp. När månadsbelopp för preliminär sjukersättning beräknas ska det belopp för år räknat som beräkningen utgår från avrundas till närmast hela krontal som är jämnt delbart med tolv. Är det årliga beloppet av sjukersättningen lägre än tolv kronor, faller ersättningen bort för den månad som beräkningen avser. Avrundning ska i första hand göras på garantiersättning enligt 35 kap.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

**37 kap.
12 §**

Försäkringskassan ska fatta ett beslut om slutlig sjukersättning för varje kalenderår som ett beslut om preliminär sjukersättning har fattats.

*Slutlig sjukersättning ska avrundas
på det sätt som anges i 11 § andra
stycket.*

Denna lag träder i kraft den 1 november 2013.

10. Gör det möjligt att få aktivitetsstöd respektive utvecklingsersättning vid frånvaro för förebyggande behandling

Sammanfattning

Den som är frånvarande från ett arbetsmarknadspolitiskt program på grund av en förebyggande behandling kan med dagens regelverk inte få aktivitetsstöd.¹³ För att han eller hon i stället ska kunna få förebyggande sjukpenning måste Arbetsförmedlingen avbryta programmet, vilket är en omständlig och svårbegriplig hantering för både deltagare och myndigheter om den förebyggande behandlingen bara omfattar enstaka dagar.

För att inte deltagare ska gå miste om förebyggande behandling som de behöver föreslår Försäkringskassan att förordningen om aktivitetsstöd ändras. Det bör vara möjligt att få aktivitetsstöd vid frånvaro från programmet på grund av förebyggande behandling.

Bakgrund

En deltagare i ett arbetsmarknadspolitiskt program har rätt till aktivitetsstöd de dagar han eller hon till någon del har deltagit i sitt program. Deltagaren har även rätt till ersättning de dagar som han eller hon har varit helt frånvarande från programmet på grund av sjukdom, vård av barn eller annan anledning som beskrivs i 8 § förordningen (1996:1100) om aktivitetsstöd (FAS). Men om frånvaron beror på förebyggande behandling kan inte Försäkringskassan bevilja aktivitetsstöd.

Det finns två problem med detta:

1. Den som ändå väljer att delta i förebyggande behandling får inte någon ersättning. Det kan drabba den enskilde hårt, eftersom aktivitetsstödet vanligtvis är den huvudsakliga inkomsten för deltagare i arbetsmarknadspolitiska program.
2. Det kan leda till att benägenheten att delta i förebyggande behandling minskar. På sikt riskerar det att leda till en ökad sjukfrånvaro för gruppen.

Vilka deltar i förebyggande behandling, hur länge och varför?

Förebyggande behandling kan vara aktuellt av olika anledningar, men de flesta som deltar i förebyggande behandling kan grovt delas i två grupper.

1. De som deltar i någon form av behandling för ett missbruk. Behandlingen sker då vanligtvis under en längre sammanhängande tidsperiod.

---

¹³ Skrivningar om aktivitetsstöd i dokumentet omfattar även utvecklingsersättning.

2. De som har en sjukdom som förvärras om de inte genomgår förebyggande behandling (exempelvis dialys eller sjukgymnastik). Behandlingen sker då vanligtvis under enstaka dagar som kan återkomma mer eller mindre regelbundet.

Försäkringskassans utbetalningsstatistik för förebyggande sjukpenning visar att cirka 45 procent av ärendena gäller en dag, medan cirka 67 procent av ärendena gäller perioder på högst fem dagar. Ungefär hälften av utbetalningarna gäller förebyggande sjukpenning på heltid.

Det finns ingen anledning att anta att deltagare i arbetsmarknadspolitiska program skulle behöva förebyggande behandling i mindre utsträckning än andra, inte heller att anledningarna skulle skilja sig åt.

Förebyggande sjukpenning förutsätter sjukpenninggrundande inkomst, vilket inte alla deltagare har

Den vanligaste ersättningen till personer som deltar i förebyggande behandling är förebyggande sjukpenning. Men det är bara den som har en fastställd sjukpenninggrundande inkomst (SGI) som kan få förebyggande sjukpenning, vilket starkt begränsar möjligheterna för deltagare i arbetsmarknadspolitiska program att få ersättning.

Några deltagare har ingen SGI över huvud taget. Andra har en SGI som fastställts innan programmet började. I det fallet blir den vilande under tiden i programmet, och förebyggande sjukpenning kan inte betalas ut med vilande SGI som grund. Ytterligare några har en SGI som fastställs under tiden i programmet. Den kan användas för att betala ut förebyggande sjukpenning, men i det fallet är den förebyggande sjukpenningen ersättning för en inkomst som deltagaren har haft vid sidan av sitt aktivitetsstöd.

Idag är enda möjligheten att få ersättning att avbryta programmet

Enligt Arbetsförmedlingen finns ingen tydlig beskrivning av hur de här ärendena ska hanteras. Det finns en osäkerhet både hos deltagarna och hos handläggarna på Arbetsförmedlingen när det gäller just förebyggande behandling. Eftersom man kan få aktivitetsstöd vid sjukfrånvaro så är det tänkbart att man tar för givet att även frånvaro vid förebyggande behandling omfattas av samma regel.

För att en deltagare ska kunna få förebyggande sjukpenning krävs att Arbetsförmedlingen avbryter programmet. Det kan vara rimligt när det handlar om en längre tids frånvaro som innebär att deltagaren inte kan tillgodogöra sig innehållet i programmet. Det blir svårare att förstå när det rör sig om frånvaro enstaka dagar.

Förutom den pedagogiska utmaning det innebär för Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan att förklara detta på ett enkelt sätt för deltagaren, ökar risken för fel i myndigheternas hantering när program avbryts och påbörjas om vartannat. Ur ett deltagarperspektiv är det rimligtvis också svårt att förstå att

man helt plötsligt ska ansöka om en annan ersättning, på en annan blankett, men från samma myndighet.

Överväganden och förslag

Försäkringskassan föreslår att förordningen om aktivitetsstöd ändras så att aktivitetsstöd kan beviljas vid frånvaro från programmet på grund av förebyggande behandling.

Reglerna om vilken ersättning som man kan få när man deltar i en förebyggande behandling bör vara tydliga. Men framför allt bör deltagare i arbetsmarknadspolitiska program kunna delta i sådan behandling utan att riskera att stå helt utan ersättning. Med dagens regler finns risken att deltagarna i arbetsmarknadspolitiska program inte utnyttjar möjligheten till förebyggande behandling, vilket på sikt kan leda till att fler hamnar i en situation där deras sjukdom också innebär arbetsoförmåga.

Försäkringskassan kan inte se någon tydlig anledning till varför frånvaro för förebyggande behandling inte ska kunna ge rätt till aktivitetsstöd. En möjlig orsak skulle kunna vara att det har förutsatts att den som genomgår en förebyggande behandling inte samtidigt kan tillgodogöra sig insatserna i programmet, och att det därför är rimligt att programmet avbryts. Försäkringskassan instämmer i att det är rimligt att programmet avbryts när det gäller längre förebyggande behandlingar, men anser att det blir problematiskt när det gäller frånvaro enstaka dagar. Eftersom de flesta förebyggande behandlingar handlar om enstaka dagar anser Försäkringskassan att dagens hantering behöver ändras.

Bedömningen av när en deltagare inte längre kan tillgodogöra sig insatserna i programmet görs av Arbetsförmedlingen. Den bedömningen bör rimligtvis inte påverkas av om aktivitetsstöd kan beviljas eller inte.

Som alltid när det gäller aktivitetsstöd krävs att Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen har en samsyn och att myndigheternas roller och befogenheter är tydligt avgränsade för att den gemensamma hanteringen ska bli tydlig och begriplig för deltagaren. Därför har Försäkringskassan övervägt olika lösningar på problemet.

Ett alternativ är att Arbetsförmedlingen med stöd av bemyndigandet i 8 § 8 FAS föreskriver att förebyggande behandling är ett uppehåll i aktiviteten som ger rätt till aktivitetsstöd. Föreskrifterna bör kopplas till reglerna om förebyggande sjukpenning i socialförsäkringsbalken. Arbetsförmedlingen anser dock att detta inte är en framkomlig väg.

Ett annat alternativ som Försäkringskassan har övervägt, men inte bedömer vara aktuellt, är att kortare frånvaro för förebyggande behandling skulle kunna rymmas under dagens befintliga frånvaroorledning kortvarig ledighet för enskild angelägenhet av vikt (8 § 3 FAS). Men om man ser på de anledningar som idag finns beskrivna i Arbetsförmedlingens föreskrifter som enskild

angelägenhet av vikt, exempelvis flytt och begravning, passar förebyggande behandling inte in. Ett särskilt problem är att även externa anordnare av program måste kunna bedöma vad som är förebyggande behandling som ledighet ska beviljas för, eftersom även de kan bevilja frånvaro för enskild angelägenhet av vikt.

Det alternativ som Försäkringskassan förordar är att FAS ändras så att deltagare kan få aktivitetsstöd vid frånvaro som beror på förebyggande behandling. Deltagare kan då få ersättning av den anledningen så länge Arbetsförmedlingen inte bedömer att den förebyggande behandlingen kommer att ta så lång tid att det finns skäl att avbryta programmet. Om så sker kan deltagaren ansöka om förebyggande sjukpenning från och med dagen efter avbrottet precis som idag.

Till denna framställning fogas förslag till ändring i 8 § förordningen (1996:1100) om aktivitetsstöd.

Kostnader, konsekvenser för felaktiga utbetalningar och ikraftträdande

Förvaltningskostnader

Tabell Förvaltningskostnader i miljontal kronor

1)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Summa
Införande	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8
Nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Avskrivningar	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	1,0
Räntor	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Införandekostnader	0,8	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	1,8
Handläggning	0,7	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	7,7
Övrigt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Löpande kostnader	0,7	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	7,7
Summa	1,5	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	9,5

1) Är i 2013 års prisnivå och har full kostnadstäckning

Införandekostnader

En mindre utveckling av IT-stödet för aktivitetsstöd behövs för att Försäkringskassan ska kunna särskilja ärenden där deltagaren är frånvarande på grund av förebyggande behandling från ärenden där deltagaren är sjukfrånvarande. Utvecklingen bedöms kosta mellan 0,5 och 1 miljon kronor.

Kostnaden för att ändra informationsmaterial och styrande dokument, informera handläggare m.m. beräknas till cirka 600 000 kronor.

Löpande kostnader

Förslaget bedöms medföra en kostnadsökning på 1,4 miljoner kronor per år. Till grund för bedömningen ligger följande beräkning.

Utgångspunkten för bedömningen är aktuella volymer för utbetald förebyggande sjukpenning i perioder kortare än 10 dagar och antagandet att deltagare i arbetsmarknadspolitiska program som grupp inte skiljer sig från övriga samhället vad gäller behov av förebyggande behandling. En regeländring bedöms utifrån det innebära ökade kostnader för administrationen av aktivitetsstöd med ungefär fyra årsarbetare, dvs. cirka 2,8 miljoner kronor.

Eftersom regeländringen innebär att deltagare inte ska ansöka om förebyggande sjukpenning kommer rimligtvis kostnaden för att administrera den försäkringen att minska. Men antalet deltagare som kommer att kunna få aktivitetsstöd vid förebyggande behandling är troligtvis större än antalet deltagare som idag får förebyggande sjukpenning. Det innebär att det ändå blir en nettokostnad för Försäkringskassan. Hur stor den kostnaden blir är svårt att uppskatta eftersom det inte finns några siffror på detta. Gissningsvis ligger den på ungefär hälften av den totala bedömda kostnadsökningen, dvs. 1,4 miljoner kronor per år.

Förslaget påverkar inte kostnaderna för drift och underhåll av IT-system.

Försäkringskostnader

Det är omöjligt att göra en exakt bedömning av hur mycket regeländringen kommer att öka kostnaderna för aktivitetsstöd, men med den volymökning som beskrivs ovan och med antagandet att en genomsnittlig period med förebyggande behandling är 1–2 dagar blir ökningen cirka 2,5 miljoner kronor per år.

På motsvarande sätt som för de löpande kostnaderna minskar även försäkringskostnaderna för förebyggande sjukpenning. Dessutom antas framtida utbetalningar av sjukpenning för den här gruppen minska. Sammantaget bedömer Försäkringskassan att det inte blir någon ökad försäkringskostnad, men att det sker en förskjutning på cirka 2,5 miljoner kronor från Försäkringskassans försäkringskostnader till Arbetsförmedlingens försäkringskostnader.

Konsekvenser för felaktiga utbetalningar

Försäkringskassan bedömer att förslaget inte har någon stor påverkan på felaktiga utbetalningar. Möjligtvis kan de felaktiga utbetalningarna minska genom att deltagare som idag eventuellt inte redovisar frånvaro vid förebyggande behandling kommer att börja göra det.

Ikraftträdande

Förslaget föreslås träda i kraft den 1 juli 2013.

Andra som berörs av förslaget

Förslaget har beretts med Arbetsförmedlingen som tycker att det är ett bra förslag. Om ändringen genomförs behöver inte Arbetsförmedlingen avbryta program för att deltagare ska få rätt till ersättning vid förebyggande behandling. Arbetsförmedlingen ska precis som idag avbryta programmet om deltagaren inte kan tillgodogöra sig innehållet i programmet.

Arbetsförmedlingen anser inte att ändringen kan göras genom en föreskriftsändring utan förordar en ändring av FAS.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (1996:1100) om aktivitetsstöd

Häri genom föreskrivs att 8 § förordningen (1996:1100) om aktivitetsstöd ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §¹⁴

Aktivitetsstöd och utvecklingsersättning lämnas även vid frånvaro från aktiviteter, om frånvaron beror på

1. sjukdom, med undantag för karensdagen enligt 9 §, sedan deltagaren anmält sjukdomen till Försäkringskassan,
2. tillfällig vård av barn i samma omfattning som deltagaren har rätt till tillfällig föräldrapenning enligt 13 kap. socialförsäkringsbalken,
3. kortvarig ledighet för enskild angelägenhet av vikt,
4. ett tillfälligt uppehåll i upphandlad arbetsmarknadsutbildning eller annan utbildning inom ramen för ett arbetsmarknadspolitiskt program, om uppehållet är en följd av att utbildningsanordnaren gör ett uppehåll i sin verksamhet, dock högst under tio ersättningsdagar under perioden juni–augusti,
5. ett tillfälligt uppehåll i insatser inom ramen för jobb- och utvecklingsgarantin, dock under sammanlagt högst 20 ersättningsdagar under en tolv månaders period, under förutsättning att den enskilde under uppehållet är beredd att ta aktiv del av Arbetsförmedlingens service i fråga om platsförmedling,
6. vård av närstående i samma omfattning som deltagaren har rätt till ersättning enligt 47 kap. 3, 4, 6, 8, 9 och 13 §§ socialförsäkringsbalken,
7. hinder i aktiviteten på grund av beslut enligt smittskyddslagen (2004:168) i andra fall än som avses i 3 kap. 8 eller 10 § eller livsmedelslagen (2006:804) eller föreskrifter som har meddelats med stöd av livsmedelslagen, eller
8. något annat uppehåll i aktiviteten enligt föreskrifter som Arbetsförmedlingen meddelar.

---

¹⁴ Senaste lydelse 2010:1699

*9. deltagande i medicinsk
behandling eller medicinsk
rehabilitering med sådant syfte som
anges i 27 kap. 6 §
socialförsäkringsbalken under
förutsättning att villkoren i andra
stycket samma lagrum är uppfyllda.*

I fråga om frånvaro som avses i första stycket 1 tillämpas bestämmelserna i 27 kap. 2–4, 17, 18, 25, 45–53 och 55–55 b §§ samt 110 kap. 4 och 21 §§ socialförsäkringsbalken samt 4 kap. 10 § lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2013.

11. Ge personer med livränta möjlighet att få tillbaka sin sjukpenninggrundande inkomst

Sammanfattning

Den som har haft livränta har inte rätt att få tillbaka sin tidigare sjukpenninggrundande inkomst (SGI) när livräntan upphör. Det har däremot den som har haft sjukersättning eller aktivitetsersättning. Skyddet för den som har haft livränta är alltså svagare, trots att det grundläggande syftet med arbetsskadeförsäkringen är att den som skadar sig i arbetet ska ha ett starkare skydd än den som skadar sig utanför arbetet.

Försäkringskassan föreslår därför att den som har beviljas en period med livränta ska kunna få tillbaka sin tidigare SGI när livräntan upphör, på samma sätt som den vars sjukersättning eller aktivitetsersättning upphör.

Bakgrund

Den som har haft livränta förlorar hela eller en del av sin SGI

Den som har en arbetskada kan få livränta som kompensation för den inkomstförlust som beror på arbetsskadan. Livräntan kan beviljas för viss tid eller tillsvidare, men nedsättningen av kundens inkomstförmåga måste kunna antas bestå under minst ett år (41 kap. 2 § SFB).

När kunden beviljas livränta sänks hans eller hennes SGI till att motsvara den eventuella inkomst kunden har exklusive livräntan. Om kunden inte arbetar alls sänks SGI till 0 kronor. Om kunden arbetar 50 procent får personen sin SGI endast baserad på deltidsarbetet.

Många av dem som inte kan beviljas ytterligare en period med livränta kan börja arbeta när ersättningen upphör. Men en del kan det inte, och särskilt för två grupper blir dagens regler orimliga:

- De som efter en period med livränta åter bedöms ha möjlighet att skaffa sig inkomst, men som är arbetslösa. Dessa kunder har ingen möjlighet att få sjukpenning om de blir sjuka innan de hittat ett nytt arbete.
- De som inte kan arbeta på grund av sjukdom när livräntan upphör, men som inte kan få en ny period med livränta eftersom själva arbetsskadan är utläkt. Dessa kunder har ingen möjlighet att få sjukpenning, trots att deras arbetsförmåga är nedsatt på grund av sjukdom.

SGI-skyddet för den som har livränta är svagare än skyddet vid sjukersättning och aktivitetsersättning

Sedan den 1 januari 2010 har den som har haft sjukersättning eller aktivitetsersättning möjlighet att få tillbaka sin tidigare SGI när ersättningen upphör. Skyddet för dessa kunder är alltså starkare än för dem som har livränta, trots att det grundläggande syftet med arbetsskadeförsäkringen är att den som

skadar sig i arbetet ska ha ett starkare skydd än den som skadar sig utanför arbetet.

Överväganden och förslag

Försäkringskassan föreslår att den som har haft livränta ska få tillbaka sin tidigare SGI när livräntan upphör.

Varför skiljer sig SGI-skyddet åt mellan livränta och sjuk- och aktivitetsersättning?

SGI-skyddet är alltså svagare vid livränta än vid sjukersättning och aktivitetsersättning. En tillbakablick på de regeländringar som har genomförts inom området tyder på att det inte ligger ett medvetet syfte bakom skillnaden.

Tidigare har livränta beviljats parallellt med att en kund beviljas sjukersättning eller aktivitetsersättning. Det gör att det SGI-skydd som har gällt vid sjukersättning och aktivitetsersättning i praktiken också har gällt vid livränta. Men den 1 juli 2008 avskaffades ersättningsformen tidsbegränsad sjukersättning. Det innebär att det numera krävs en stadigvarande nedsättning av arbetsförmågan för att få sjukersättning. Kraven för att kunna bevilja livränta är dock oförändrade, vilket innebär att livränta fortfarande kan beviljas om förmågan att skaffa sig inkomst genom arbete är nedsatt för minst ett år. Det gör att det har blivit vanligare att livränta betalas ut som enda ersättning, och att SGI-skyddet vid livränta därför får större betydelse.

SGI-skyddet vid sjukersättning och aktivitetsersättning har förändrats över tiden. Före 1997 hade den som beviljats förtidspension eller sjukbidrag (som sjukersättning och aktivitetsersättning hette då) inte rätt att få tillbaka den tidigare SGI:n när ersättningen upphörde. 1997 infördes möjligheten att få tillbaka en tidigare SGI, under förutsättning att kunden stod till arbetsmarknadens förfogande. Anledningen till att bestämmelsen infördes var att man ville främja arbetslinjen och ansåg att kunden annars inte hade några incitament att våga bryta pensionssituationen.¹⁵

När de nya reglerna i sjukförsäkringen infördes 2008 tog man sedan bort möjligheten för kunden att få tillbaka tidigare SGI efter en period med sjukersättning eller aktivitetsersättning. Anledningen var att man inte ansåg det rimligt att en kund fick sin SGI aktiverad genom att anmäla sig som arbetssökande på Arbetsförmedlingen. Man ville förhindra att kunden omedelbart efter detta kunde sjukanmäla sig och få sjukpenning.¹⁶

Två år senare, år 2010, ändrades sedan reglerna igen och möjligheten att få tillbaka sin SGI efter en eller flera perioder med sjukersättning eller aktivitetsersättning återinfördes. Anledningen var att man ansåg det mindre sannolikt att kunden skulle sjukanmäla sig igen efter en period med

---

¹⁵ Prop. 1996/97:63

¹⁶ Prop. 2007/08:136 och 2009/10:45

sjukersättning eller aktivitetsersättning med tanke på det stöd i form av ett introduktionsprogram på Arbetsförmedlingen som erbjuds kunderna. Man bestämde dock att sjukpenning normalt inte skulle kunna betalas ut under de tre kalendermånader som infaller efter det att sjukersättningen eller aktivitetsersättningen upphört.¹⁷

I dessa propositioner behandlas inte de konsekvenser som förändringarna får för SGI-skyddet vid livränta. När SGI-skyddet vid sjukersättning och aktivitetsersättning återinfördes 2010 diskuterades inte någon motsvarande förändring för livränta. Försäkringskassan kan inte utläsa att det finns några uttalade skäl till att skyddet inte har förstärkts för dem som drabbats av en arbetsskada.

Den som har haft livränta erbjuds idag visserligen inte att gå den arbetslivsintroduktion som erbjuds dem som inte kan få fler månader med tidsbegränsad sjukersättning enligt de nya reglerna i sjukförsäkringen 2008, och som enligt propositionen var ett av skälen till att SGI-skyddet kunde återinföras. Men samtidigt finns inom sjukförsäkringen ett förstärkt skydd för dem som har nedsatt arbetsförmåga på grund av en godkänd arbetsskada, som gör att dessa personer kan få sjukpenning under obegränsad tid. Det gör att det inte framstår som ett medvetet val att reglerna inte ger den som har haft enbart livränta möjlighet att få tillbaka sin SGI. Med tanke på att det grundläggande syftet med arbetsskadeförsäkringen är att den som skadar sig i arbetet bör ha ett starkare skydd än den som skadar sig utanför arbetet, föreslår Försäkringskassan därför att den som har haft livränta ska få tillbaka sin tidigare SGI när livräntan upphör. Det är inte rimligt att den som haft en period med livränta ska hamna i ett sämre läge än den som haft en period med sjukersättning eller aktivitetsersättning.

I vilka situationer bör sjukpenning kunna betalas ut efter en period med livränta?

Försäkringskassan ser alltså inte att det finns något skäl till att den som har haft livränta inte skulle kunna få tillbaka sin SGI på samma sätt som den som har haft sjukersättning eller aktivitetsersättning. Frågan är dock hur reglerna för rätt till sjukpenning bör utformas. Den som har haft sjukersättning eller aktivitetsersättning kan inte annat än i undantagsfall få sjukpenning under de tre första kalendermånaderna som infaller efter att ersättningen har upphört.

Den som har fått tidsbegränsad sjukersättning enligt övergångsbestämmelserna för maximal tid erbjuds idag att delta i arbetslivsintroduktion hos Arbetsförmedlingen under dessa tre månader och kan få aktivitetsstöd. Den som har haft aktivitetsersättning eller den som av någon annan anledning än övergångsreglerna inte får mer tidsbegränsad sjukersättning erbjuds idag inte deltagande i arbetslivsintroduktionen. Från årsskiftet när tidsbegränsad sjukersättning inte längre kan beviljas kommer dock även den som inte kan få

---

¹⁷ Prop. 2009/10:45

mer aktivitetsersättning på grund av att han eller hon fyller 30 år erbjudas att delta i arbetslivsintroduktionen med aktivitetsstöd.

En möjlighet är att låta regeln om tre månaders karenstid gälla även för den som har haft livränta. Om Försäkringskassan gör bedömningen att arbetsskadan är utläkt och att sjukdomen därmed inte längre beror på arbetsskadan, kommer kunden i så fall inte annat än i undantagsfall kunna få sjukpenning under de första tre månaderna efter att livräntan har upphört. Det bör därför övervägas om även de som har haft livränta bör erbjudas att delta i arbetslivsintroduktionen och få aktivitetsstöd. Eftersom de flesta av de som har tidsbegränsad livränta har haft ersättningen under en längre tidsperiod kan de vara i lika stort behov av det stöd som arbetslivsintroduktionen erbjuder.

En annan möjlighet är att inte låta reglerna om tre månaders karenstid gälla för den som har haft livränta. Då blir det möjligt att betala ut sjukpenning direkt i anslutning till att livräntan upphör.

Till denna framställning fogas förslag till ändring i 26 kap. 22 a § socialförsäkringsbalken.

Kostnader, konsekvenser för felaktiga utbetalningar och ikraftträdande

Förvaltningskostnader

Tabell Förvaltningskostnader i miljontal kronor ¹⁾

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Summa
Införande	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2
Nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Räntor	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Införandekostnader	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2
Handläggning	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Övrigt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Löpande kostnader	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2

1) Är i 2013 års prisnivå och har full kostnadstäckning

Införandekostnader

Förslaget medför inga kostnader för IT-anpassningar.

Kostnaden för att ändra informationsmaterial och styrande dokument, informera handläggare m.m. beräknas till cirka 150 000 kronor.

Löpande kostnader

Kostnaderna för handläggningen kommer inte att påverkas nämnvärt eftersom det är så få kunder som berörs (se vidare under försäkringskostnader nedan). Förslaget påverkar inte heller kostnaderna för drift och underhåll av IT-system.

Försäkringskostnader

Det är svårt att uppskatta hur försäkringskostnaderna kommer att påverkas, eftersom det beror på hur många av dem som lämnar tidsbegränsad livränta som söker och har rätt till sjukpenning. Klart är att det rör sig om relativt få personer.

Antalet kunder som beviljas livränta minskar för varje år. Av det totala antalet kunder som just nu har livränta är det 320 personer som har en livränta som löper ut inom det närmaste året. Vi vet inte hur många av dem som kommer att beviljas en ny period med livränta, men tittar vi bakåt i tiden kan vi se att 74 procent av de tidsbegränsade livräntorna som gick ut under 2011 förlängdes. Om förhållandena skulle vara desamma det kommande året skulle 83 personer få slut på livränta och inte få någon förlängning.

I den här gruppen finns en del personer som har hela sin försörjning från livräntan, en del som kan arbeta deltid, och en del som arbetar heltid och får livränta för inkomstminskningen. Gruppen som skulle kunna vara aktuell för sjukpenning är alltså mindre än de 83 personer som inte får någon förlängning av sin tidsbegränsade livränta.

Av de aktuella personerna skulle dessutom bara en del söka och beviljas sjukpenning, eftersom en del av dem skulle kunna arbeta eller söka arbete. Hur stor andel det skulle kunna vara är mycket svårt att göra någon uppskattning av. Men sammantaget kan det sägas att oavsett hur stor del av gruppen som skulle beviljas sjukpenning så rör det sig om få personer, och därmed ger det en mycket liten påverkan på sjukpenningens anslag. Om t ex en fjärdedel av de 83 personer som kommer att få slut på livränta skulle beviljas hel sjukpenning under ett år skulle det kosta knappt 4 miljoner kronor.

Ytterligare en faktor som kan påverka försäkringskostnaderna är att det kan finnas personer som idag avstår från att söka livränta för att de inte vill förlora sin SGI, och som med den föreslagna regeländringen skulle söka ersättning. Hur många de skulle kunna vara går inte att göra någon uppskattning av.

Konsekvenser för felaktiga utbetalningar

Försäkringskassan bedömer att risken för felaktiga utbetalningar inte kommer att påverkas av förslaget.

Ikraftträdande

Förslaget föreslås träda i kraft den 1 juli 2013.

Andra som berörs av förslaget

Försäkringskassan bedömer att förslaget inte får några konsekvenser för andra myndigheter, företag etc.

Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 26 kap. 22 a § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***22 a §**

Vid utgången av en period då en försäkrad helt eller delvis har fått sjukersättning *eller* aktivitetsersättning, ska den sjukpenninggrundande inkomsten motsvara den sjukpenninggrundande inkomst som den försäkrade skulle ha varit berättigad till omedelbart före en eller flera sådana perioder. Om ett år eller längre tid har förflutit från den tidpunkt när sjukersättningen eller aktivitetsersättningen började lämnas ska den sjukpenninggrundande inkomsten räknas om enligt 31 § för varje helt år som har förflutit.

Vid utgången av en period då en försäkrad helt eller delvis har fått sjukersättning *eller* aktivitetsersättning *eller arbetsskadelivränta*, ska den sjukpenninggrundande inkomsten motsvara den sjukpenninggrundande inkomst som den försäkrade skulle ha varit berättigad till omedelbart före en eller flera sådana perioder. Om ett år eller längre tid har förflutit från den tidpunkt när sjukersättningen eller aktivitetsersättningen *eller arbetsskadelivräntan* började lämnas ska den sjukpenninggrundande inkomsten räknas om enligt 31 § för varje helt år som har förflutit.

Första stycket gäller endast för tid före 65 års ålder.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

12. Byt ut begreppet livränta mot begreppet arbetsskadeersättning

Sammanfattning

Begreppet livränta som det används inom arbetsskadeförsäkringen är föråldrat. Det misstolkas ofta som att det handlar om en livslång ersättning, vilket kan leda till att kunderna inte anmäler ändrade inkomster och därmed blir återbetalningsskyldiga. Försäkringskassan föreslår därför att begreppet livränta ändras till arbetsskadeersättning.

Bakgrund

Försäkringskassan administrerar bara sådan livränta som betalas ut från arbetsskadeförsäkringen som ersättning vid bestående nedsättning av arbetsförmågan. I detta sammanhang definieras bestående som minst ett år. Detta förslag gäller alltså inte de efterlevandelivräntor som betalas ut av Pensionsmyndigheten.

Försäkringskassan får återkommande synpunkter från handläggare och kunder om att begreppet livränta är föråldrat och svårt att förstå. En kundundersökning som gjordes 2010 visade också att kunderna tror att livränta

- är en kompensation för att man inte längre har kvar sitt arbete
- ska ge upprättelse av samhället för att man har fått en arbetsskada
- ger livslång ersättning.

Missförstånden kan bero dels på att den tidigare yrkesskadelivräntan just var en livslång ersättning, dels på att man tolkar livränta som ränta för livet. Konsekvensen kan bli att kunderna inte anmäler ändrad inkomst och därmed blir återbetalningsskyldiga, ibland med stora belopp.

I juli 2012 hade cirka 36 500 personer livränta. De beräknas under året få i genomsnitt kronor 60 000 kronor, och anslagsbelastningen för samma år beräknas bli 3 747 miljoner kronor.

Överväganden och förslag

Försäkringskassan föreslår att begreppet livränta i betydelsen ersättning vid bestående nedsättning av arbetsförmågan ersätts med begreppet *arbetsskadeersättning*. Det som nu kallas arbetsskadeersättning får då byta namn till *förmåner vid arbetsskada*, ett namn som redan används som övergripande rubrik för de kapitel i socialförsäkringsbalken som handlar om arbetsskada.

Vi bedömer att namnet *arbetsskadeersättning* skulle göra det lättare att förstå vad det är för slags ersättning som betalas ut. Det skulle i sin tur kunna bidra till att kunderna i större omfattning anmäler ändrade inkomster, vilket skulle minska antalet ärenden där kunderna blir återbetalningsskyldiga.

Vi bedömer också att det på det går att ersätta det nuvarande begreppet *arbetskadeersättning* i socialförsäkringsbalken med *förmåner vid arbetskada*. Möjligen kan det vara lämpligt att på något ställe använda sig av uttrycket *ersättning från arbetsskadeförsäkringen*.

Till denna framställning fogas inte något författningsförslag, eftersom förslaget avser en språklig ändring, som dessutom förekommer på många ställen.

Kostnader, konsekvenser för felaktiga utbetalningar och ikraftträdande

Förvaltningskostnader

Tabell Förvaltningskostnader i miljontal kronor¹⁾

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Summa
Införande	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4
Nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Avskrivningar	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	1,0
Räntor	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Införandekostnader	0,4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	1,4
Handläggning	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Övrigt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Löpande kostnader	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa	0,4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	1,4

1) Är i 2013 års prisnivå och har full kostnadstäckning

Införandekostnader

För att ändra begreppen i systemen behövs en IT-utveckling som beräknas kosta mellan 0,9 och 1,1 miljon kronor.

Kostnaden för att ändra informationsmaterial och styrande dokument, informera handläggare m.m. beräknas till cirka 200 000 kronor.

Löpande kostnader

Förslaget påverkar inte administrationskostnaderna eller kostnaderna för drift och underhåll av IT-system.

Försäkringskostnader

Försäkringskostnaderna påverkas inte av förslaget.

Konsekvenser för felaktiga utbetalningar

Försäkringskassan bedömer att en ändring av begreppen från livränta till arbetsskadeersättning skulle kunna leda till en minskning av de felaktiga utbetalningarna och av återkraven. Med det nya begreppet skulle kunderna kunna få en bättre förståelse för vilken typ av ersättning det är de har beviljats och därmed vilka ändringar som ska anmälas.

Ikraftträdande

Förslaget föreslås träda i kraft den 1 januari 2014.

Andra som berörs av förslaget

Försäkringskassan bedömer att förslaget inte får några stora konsekvenser för andra myndigheter, företag etc. Ändring av begrepp kan behöva göras i informationsmaterial som ges ut av andra än Försäkringskassan.

Pensionsmyndigheten, som administrerar efterlevandelivränta, har informerats om förslaget och kommer att se över om det finns behov av motsvarande ändringar av begrepp inom den lagstiftningen.

13. Gör det möjligt att stämma av bostadsbidraget tidigare

Sammanfattning

Den som har bostadsbidrag får idag besked om man behöver betala tillbaka hela eller en del av bidraget eller i stället ska få en extra utbetalning först i mars två år efter det att bostadsbidraget betalades ut. Att det går så lång tid mellan utbetalningen och avstämningen gör att många kunder har svårt att förstå kopplingen mellan dem.

För att ge kunderna snabbare besked föreslår Försäkringskassan därför att bostadsbidraget stäms av mot uppgifter om inkomster från Skatteverket och CSN under hösten året efter det att bidrag har betalats ut. Skatteverket beslutar om slutlig skatt för de flesta med inkomst av tjänst under sommaren och om barns inkomst av kapital första veckan i september. Det innebär att beslut om slutligt bostadsbidrag skulle kunna fattas i september för de flesta som har bostadsbidrag. Då skulle det bli lättare för kunderna att se att det finns ett samband mellan Skatteverkets och Försäkringskassans olika beslut.

Bakgrund

Runt 230 000 hushåll får preliminärt bostadsbidrag varje år. Alla dessa ärenden stäms av efter att taxeringen för bidragsåret är klar. Avstämningen innebär att inkomstuppgifterna som kunden har lämnat i ansökan jämförs med inkomstuppgifterna i deklARATIONEN. Skatteverket levererar inkomstuppgifterna till Försäkringskassan. Därefter beräknas skillnaden mellan slutligt och preliminärt bostadsbidrag. Resultatet av beräkningen leder till ett beslut om slutligt bostadsbidrag. Beräkningen görs vid årsskiftet efter det att bidrag har betalats ut.

Enligt nuvarande bestämmelser ska avstämningen ske efter den sista tidpunkt som taxeringsbeslut ska ha meddelats. Det innebär att den sker i början av andra året efter det att bidrag har betalats ut. Det dröjer alltså ofta mer än två år från det att kunden ansökte tills beslutet om slutligt bostadsbidrag är klart. Om kunden har fått studiebidrag stäms även de uppgifterna av mot utbetalt studiebidrag från CSN vid samma tidpunkt.

Det hela sker i princip helt maskinellt, men cirka 10 000 ärenden hanteras manuellt varje år. Till den siffran kommer många förfrågningar till Kundcenter under en begränsad period i samband med att breven skickas ut.

Kunderna har mycket svårt att förstå varför Försäkringskassan skickar ut beslut flera år efter det att bostadsbidraget betalades ut. En inte alltför ovanlig kommentar från kunderna är att de aldrig har fått något bostadsbidrag.

Överväganden och förslag

Försäkringskassan föreslår att det preliminära bostadsbidraget stäms av mot inkomstuppgifterna i deklARATIONEN så snart Skatteverket har beslutat om slutlig skatt.

Merparten av de skattskyldiga får besked om slutlig skatt på sommaren efter inkomståret. Försäkringskassan skulle därför kunna få uppgifterna som behövs för att kunna beräkna ett slutligt bostadsbidrag tidigare än idag. I och med det skulle kunderna kunna få en förståelse för att beslutet om bostadsbidrag hänger ihop med beskedet om slutlig skatt. För dem som får en extra utbetalning av bostadsbidrag skulle det vara positivt att få utbetalningen tidigare. Även de som får ett återbetalningskrav till Försäkringskassan skulle få besked tidigare och staten får därmed tillbaka för högt utbetalda bidrag snabbare.

En mindre grupp får sina besked om slutlig skatt senare på hösten. Det är främst egna företagare som inte deklarerat elektroniskt. De utgör dock ett mycket litet antal, mindre än 5 000 hushåll. Dessa kommer att få sitt beslut om slutligt bostadsbidrag vid samma tidpunkt som idag.

En förutsättning för att förslaget ska kunna hanteras på ett bra sätt hos Försäkringskassan är att förslaget *Gör det möjligt att besluta om bostadsbidrag tills vidare* genomförs. Annars skulle den tidigare avstämningen leda till en belastning för administrationen under senhösten.

En IT-utveckling krävs för att kunna genomföra förenklingen. Det finns redan en IT-rutin för att stämma av bostadsbidraget så att ett beslut om slutligt bidrag kan fattas. Det är därför fråga om mindre vidareutveckling. Försäkringskassan har kontakt med Skatteverket i frågan. Nyligen har Skatteverket levererat liknande uppgifter i ärenden om bostadstillägg.

Förslaget kräver en ändring i 98 kap. 5 § SFB. Enligt den bestämmelsen ska slutligt bostadsbidrag bestämmas efter den tidpunkt när besked om slutlig skatt enligt 56 kap. 10 § skatteförfarandelagen senast ska ha skickats. Det vill säga efter den 15 december.

Till denna framställning fogas förslag till ändring i 98 kap. 5 § socialförsäkringsbalken.

Kostnader, konsekvenser för felaktiga utbetalningar och ikraftträdande

Förvaltningskostnader

Tabell Förvaltningskostnader i miljontal kronor¹⁾

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Summa
Införande	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5
Nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Avskrivningar	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	1,0
Räntor	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Införandekostnader	0,5	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	1,5
Handläggning	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Övrigt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Löpande kostnader	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa	0,5	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	1,5

1) Är i 2013 års prisnivå och har full kostnadstäckning

Införandekostnader

En IT-utveckling krävs för att genomföra förslaget. Den beräknas till mellan 1 och 1,5 miljoner kronor.

Kostnaden för att ändra informationsmaterial och styrande dokument, informera handläggare m.m. beräknas till cirka 150 000 kronor.

Löpande kostnader

Förslaget påverkar inte administrationskostnaderna eller kostnaderna för drift och underhåll av IT-system.

Försäkringskostnader

Försäkringskostnaderna påverkas inte av förslaget.

Konsekvenser för felaktiga utbetalningar

Försäkringskassan bedömer att risken för felaktiga utbetalningar inte påverkas av förslaget.

Ikraftträdande

Förslaget föreslås träda i kraft den 1 januari 2014.

Andra som berörs av förslaget

Skatteverket och CSN berörs av förslaget. Skatteverket berörs genom att uppgifter om inkomster för de hushåll som har bostadsbidrag kommer att behövas vid ytterligare en tidpunkt, så snart taxeringsbesluten för löntagare och uppgifter om barns inkomster av kapital är klara. Detta är klart vecka 36 hos Skatteverket. Den nuvarande rutinen senare på hösten behöver dessutom vara

kvar eftersom alla taxeringsbeslut inte är klara i början av hösten. Försäkringskassan har varit i kontakt med Skatteverket i frågan. Skatteverket har inget att erinra mot förslaget, men någon slutlig överenskommelse är ännu inte klar.

CSN har inget att erinra mot förslaget. De kan lämna uppgifter om utbetalt studiebidrag till Försäkringskassan under sommaren året efter det att bidrag har betalats ut.

Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 98 kap. 5 § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Slutligt bostadsbidrag bestäms för varje kalenderår under vilket preliminärt bidrag har betalats ut. Slutligt bostadsbidrag bestäms efter den tidpunkt när besked om slutlig skatt enligt 56 kap. 10 § första stycket skatteförfarandelagen (2011:1244) *senast ska ha skickats*.

Föreslagen lydelse

5 §⁶

Slutligt bostadsbidrag bestäms för varje kalenderår under vilket preliminärt bidrag har betalats ut. Slutligt bostadsbidrag bestäms efter den tidpunkt när besked om slutlig skatt enligt 56 kap. 10 § första stycket skatteförfarandelagen (2011:1244) *har skickats*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

14. Gör det möjligt att besluta om bostadsbidrag tills vidare

Sammanfattning

Den som vill ha bostadsbidrag måste lämna in en ny ansökan var tolfte månad, även om förhållandena är desamma som i den förra ansökan. Många tycker att det är krångligt att ansöka. Dels eftersom de detaljerade bestämmelserna gör att de måste fylla i många uppgifter i ansökningsblanketten, dels eftersom de måste bifoga vissa handlingar, som styrker bostadskostnaden.

De förnyade ansökningarna belastar också Försäkringskassans administration, framförallt innan årsskiftet. De flesta ansöker fortfarande per kalenderår eftersom man då bara behöver ta ställning till inkomsterna för ett kalenderår i stället för två.

Bakgrund

Tolvmånadersgränsen gör det krångligt för kunderna och resurskrävande för Försäkringskassan

Före 1997 beviljades bostadsbidrag tills vidare. Men i samband med bostadsbidragsreformen 1997 infördes en tolv månadersgräns för bostadsbidrag. Reformen innebar också att bostadsbidrag beviljas preliminärt för att i efterhand stämmas av mot uppgifter från taxeringen som Skatteverket beslutat om.

Tolv månadersgränsen har oönskade konsekvenser. Många kunder undrar varför de ska behöva fylla i ansökningsblanketter för bostadsbidrag var tolfte månad. För den som bor kvar i samma bostad känns det onödigt att lämna in ny ansökan.

Det är dessutom resurskrävande för Försäkringskassan att behandla alla fortsättningsansökningar, alltså ansökningar som beviljas för samma hushåll när det tidigare beslutet har löpt ut. Mer är en tredjedel av alla beslut om preliminärt bostadsbidrag gäller sådana.

En stor del av de 230 000 hushåll som får bostadsbidrag varje år söker kalenderårsvis. Det innebär att många ansökningar ska beslutas runt årsskiftet. Cirka 42 500 hushåll har ett beslut om bostadsbidrag som löper till och med december 2012. Det innebär att cirka en femtedel av hushållen ska få ett nytt beslut om preliminärt bostadsbidrag med tid från och med januari.

Regeländring inom bostadstillägg gör att reglerna skiljer sig åt mellan förmånerna

Försäkringskassan strävar efter att förmåner som i stort sett har samma syfte bör likna varandra så långt det är möjligt. Bostadstillägg kan från och med den 1 november 2012 beviljas tills vidare. Det borde därför vara självklart att även bostadsbidrag ska kunna beviljas tills vidare.

Överväganden och förslag

Försäkringskassan föreslår att preliminärt bostadsbidrag ska kunna beviljas tills vidare.

Om Försäkringskassan kunde besluta om preliminärt bostadsbidrag tills vidare, skulle man inte alltid behöva ansöka på nytt efter tolv månader. Det skulle underlätta för dem som bor kvar i samma bostad. Förslaget skulle dessutom ge Försäkringskassan bättre möjligheter att kunna stämma av bostadsbidraget vid en tidigare tidpunkt eftersom handläggningen av fortsättningsansökningar i anslutning till årsskiftet skulle minska avsevärt.

Om tidpunkten för rätt till bostadsbidrag ligger långt fram i tiden kan det finnas anledning att bevaka ärendet vid lämplig tidpunkt utifrån omständigheterna i det enskilda ärendet. Till exempel när något av barnen fyller 18 år för att kontrollera om barnet får studiehjälp eller förlängt barnbidrag. Om det inte finns några sådana omständigheter skulle ärendet ändå kunna bevakas efter en i förväg bestämd tidsperiod, till exempel tre år.

I andra situationer skulle Försäkringskassan direkt kunna besluta till och med den tidpunkt som rätt till bidraget finns. En förutsättning bör dock vara att tidpunkten ligger inom en rimlig tid, till exempel tre år. Det kan handla om situationer som att yngsta barnet slutar skolan eller att hyreskontraktet gäller en bestämd tidsperiod som gör att kunden inte längre har rätt till bostadsbidrag.

För att förslaget ska underlätta för kunderna är det naturligtvis viktigt att antalet felaktiga utbetalningar och krav på återbetalningar inte ökar. Enligt dagens bestämmelser ska visserligen alla förhållanden som innebär att kunden får ett lägre eller inget bostadsbidrag, anmälas omgående. Men risken med att inte kräva en ny ansökan var tolfte månad är att det dröjer längre innan Försäkringskassan får information om nya förhållanden från de kunder som glömmer att anmäla ändrade förhållanden, och att bostadsbidrag därför betalas ut felaktigt.

Om förslaget träder ikraft krävs det därför att Försäkringskassan förstärker informationen om vikten av att anmäla förändringar som påverkar det bostadsbidrag som betalas ut för att undvika ett krav på återbetalning. Dessutom finns andra möjligheter till kontroller, som gör att förslaget kan genomföras utan risk för ökning av de felaktiga utbetalningarna. I det följande görs en genomgång av förslagets konsekvenser för den information Försäkringskassan får om olika faktorer som påverkar bostadsbidraget.

Förändringar som rör inkomsterna

När det gäller förändringar av kundens inkomster är risken liten att bidraget efter den slutliga avstämningen blir fel. Eftersom inkomsterna stäms av för varje kalenderår som bidrag har betalats ut, justeras det belopp som har betalats ut i preliminärt bidrag uppåt eller nedåt om inkomsterna har förändrats.

Det slutliga bidraget bestäms bland annat utifrån inkomststoppgifter från Skatteverket och CSN. Den som har fått för lågt preliminärt bidrag får en tilläggsutbetalning om skillnaden mellan preliminärt och slutligt bidrag är minst 1 200 kronor. På samma sätt kan den som har fått för högt preliminärt bostadsbidrag bli återbetalningsskyldig om skillnaden mellan preliminärt och slutligt bidrag är minst 1 200 kronor. Systemet med preliminärt och slutligt bostadsbidrag minskar risken för felutbetalningar som beror på inkomstförändringar.

Samtidigt är det viktigt att kunderna inte glömmer att anmäla inkomständeringar så att kraven på återbetalning blir fler i samband med avstämningen. Med de nya självbetjäningstjänsterna på Mina sidor och sms påminner Försäkringskassan redan idag om att kunden bör kontrollera sina inkomster ett halvår efter beslut om preliminärt bostadsbidrag. Ändringen kan enkelt göras genom att ringa till Försäkringskassans Kundcenter. Det kan minska risken för att man glömmer bort att anmäla förändringar som rör inkomsterna.

Förändringar som rör hushållet

Utbetalningen av preliminärt bostadsbidrag påverkas också av antalet personer som tillhör hushållet och som bor i bostaden och om barnen ska betraktas som hemmavarande eller som tidvis boende barn. De flesta av de dessa förändringar får Försäkringskassan kännedom om genom aviseringar från Skatteverket. Därifrån får Försäkringskassan uppgift om ändringar som rör folkbokföringen för personer som tillhör bidragshushållet, samt om förändringar som rör civilstånd. När de faktorerna ändras kan det finnas det en risk för felaktiga utbetalningar för någon eller några månader, om kunden skulle glömma att anmäla en förändring, men sedan blir utbetalningen korrekt.

Om däremot någon i hushållet byter bostadsadress utan att ändra sin folkbokföring kan Försäkringskassan få kännedom om det enbart från kunden. Så är det även idag, och den som vill undanhålla Försäkringskassan den informationen fyller troligen inte i den på fortsättningsansökan heller.

Det nya lägenhetsregistret skapar nya möjligheter till kontroller för Försäkringskassan. Försäkringskassan planerar att under 2013 skapa åtgärdsimpulser som avser personer som folkbokför sig på en lägenhet utan att tillhöra bidragshushållet. En annan åtgärd som Försäkringskassan planerar under nästa år är att skapa åtgärdsimpulser om inkomsthöjningar. Det rör retroaktiva utbetalningar av andra förmåner.

Förändringar som rör bostadskostnader

Bostadskostnaden påverkar naturligtvis också bidragets storlek, och denna får Försäkringskassan inte automatiskt någon information om. Men eftersom det är betydligt vanligare med hyreshöjningar än med hyressänkningar ligger en ny ansökan oftast i kundens intresse.

Sammantaget bedömer Försäkringskassan att risken för felaktiga utbetalningar med anledning av förslaget är liten, medan det skulle innebära en stor förenkling för kunderna.

Till denna framställning fogas förslag till ändring i 96 kap. 13 § socialförsäkringsbalken.

Kostnader, konsekvenser för felaktiga utbetalningar och ikraftträdande

Förvaltningskostnader

Tabell Förvaltningskostnader i miljontal kronor¹⁾

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Summa
Införande	2,5	8,5	0,0	0,0	0,0	0,0	11,0
Nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Avskrivningar	0,0	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	3,0
Räntor	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Införandekostnader	2,5	9,1	0,6	0,6	0,6	0,6	14,0
Handläggning	0,0	-6,0	-6,0	-6,0	-6,0	-6,0	-30,0
Övrigt	0,0	0,0	-1,5	-1,5	0,0	-1,5	-4,5
Löpande kostnader	0,0	-6,0	-7,5	-7,5	-6,0	-7,5	-34,5
Summa	2,5	3,1	-6,9	-6,9	-5,4	-6,9	-20,5

1) År i 2013 års pris nivå har full kostnadstäckning

Införandekostnader

Den IT-utveckling som krävs för att genomföra förslaget beräknas till mellan två och fyra miljoner kronor.

Kostnaden för att ändra informationsmaterial och styrande dokument, informera handläggare m.m. beräknas till cirka 150 000 kronor.

Försäkringskassan bedömer att det skulle behövas ett särskilt informationsutskick med de nya bestämmelserna som föreslås träda i kraft den 1 januari 2014. En kostnad tillkommer därför med cirka 1,5 miljoner kronor.

Förslaget leder till en minskning av handläggningskostnaderna (se nedan under Löpande kostnader) vilket innebär en omställningskostnad på 8,5 miljoner kronor.

Totalt skulle införandekostnaderna bli mellan 12,15 och 14,15 miljoner kronor beroende på hur stora IT-utvecklingskostnaderna blir.

Löpande kostnader

Förslaget bedöms medföra en besparing på 7 miljoner kronor i genomsnitt per år. Till grund för bedömningen ligger följande beräkning.

Förslaget bör innebära minskade administrationskostnader eftersom antalet beslut om bostadsbidrag skulle minska till följd av ett minskat inflöde av ansökningar. Idag beslutas cirka 400 000 ansökningar per år. Av dessa avser cirka 150 000 fortsättningsansökningar, det vill säga den ansökan som görs efter att bostadsbidrag har betalats ut under tolv månader. Om kunderna i stället lämnar en fortsättningsansökan var tredje år minskar inflödet till en tredjedel. Det skulle innebära 100 000 färre fortsättningsansökningar per år.

Idag krävs det drygt 50 årsarbetare till fortsättningsansökningarna. Om förslaget går igenom skulle det kanske räcka med 17, en minskning med 33 årsarbetare. Däremot kan antalet ändringsansökningar komma att öka med anledning av förslaget. Idag krävs det 20 årsarbetare för ändringsansökningar. Om vi antar att dessa ansökningar ökar i motsvarande grad som fortsättningsansökningarna minskar, det vill säga med 100 000, innebär det att det tillkommer 24,5 årsarbetare. Sammantaget innebär det en besparing med 8,5 årsarbetare, vilket motsvarar 6 miljoner kronor.

Dessutom kan utskicket av ny ansökan som görs till alla hushåll när det återstår ett par månader av tolv månadersperioden slopas vart tredje år. Det kan innebära en besparing om cirka 1,5 miljoner kronor varje år som ansökningarna inte skickas ut.

Sammanlagt innebär resonemanget ovan en total besparing på 7,5 miljoner kronor varje år som ansökningarna inte skickas ut och 6 miljoner kronor vart tredje år, vilket i genomsnitt ger en besparing på 7 miljoner per år.

Förslaget påverkar inte kostnaderna för drift och underhåll av IT-system.

Försäkringskostnader

Försäkringskostnaderna påverkas inte av förslaget.

Konsekvenser för felaktiga utbetalningar

Försäkringskassan bedömer att risken att de felaktiga utbetalningarna ökar med anledning av förslaget är liten, se resonemang under Överväganden och förslag ovan.

Ikraftträdande

Förslaget föreslås träda i kraft den 1 januari 2014.

Andra som berörs av förslaget

Försäkringskassan bedömer att förslaget inte får några konsekvenser för andra myndigheter, företag etc.

Förslag till lag/förordning om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 96 kap. 13 § socialförsäkringsbalken (2010:110) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §

Ett beslut om bidrag får avse *längst tolv månader*.

Ett beslut om bidrag får avse *tid tills vidare*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

15. Betala ut framräknat bostadsbidrag utan avrundning av månadsbeloppet

Sammanfattning

Idag ska det preliminära bostadsbidraget avrundas nedåt till jämna hundratal kronor. Avrundningen får till följd att den som har överskattat sin inkomst vid ansökningstillfället inte får en extra utbetalning när skillnaden mellan preliminärt och slutligt bostadsbidrag beräknas till lägre än 1 200 kronor. På samma sätt behöver den som underskattat sina inkomster inte betala tillbaka ett belopp som understiger 1 200 kronor.

Detta upplevs som mycket orättvist av kunderna som inte får den extra utbetalningen. Många ringer till Kundcenter och är upprörda över att Försäkringskassan inte betalar ut vad de anser sig ha rätt till. En del anser att Försäkringskassan åtminstone borde kvitta det som inte betalas ut mot oreglerad skuld till Försäkringskassan.

Försäkringskassan föreslår därför att bostadsbidraget betalas ut utan avrundning nedåt till jämna hundratal kronor.

Bakgrund

Preliminärt och slutligt bidrag

Bostadsbidrag betalas ut som ett preliminärt bidrag. Det slutliga bidraget kan fastställas först när taxeringen för bidragsåret är klar. Om det då visar sig att kunden har fått för lite i bostadsbidrag kan han eller hon få en tilläggsutbetalning. Om kunden däremot har fått för mycket bostadsbidrag kan han eller hon bli skyldig att betala tillbaka delar av bidraget

Belopp under 1 200 kronor betalas inte ut och krävs inte tillbaka

Det finns dock en regel som säger att belopp som understiger 1 200 kronor inte betalas ut till kunden. Regeln gäller också omvänt. Försäkringskassan kräver inte tillbaka belopp som understiger 1 200 kronor.

Denna regel infördes 2006. Tidigare var gränsen 200 kronor. Skälet till att gränsen höjdes var flera. Dels skulle antalet krav på återbetalning av bostadsbidrag minska. Dels skulle de pengar som sparades genom att inte längre betala ut belopp under 1 200 kronor användas till bilstöd till personer med funktionsnedsättning.

Avrundningsregeln och dess konsekvenser

Det preliminära bostadsbidraget avrundas nedåt till jämna hundratal kronor. Ett bidrag som till exempel beräknats till 891 kronor per månad betalas alltså ut med 800 kronor. På ett år får kunden i detta fall alltså 1 092 kronor (12 x 91) mindre i bidrag och på grund av regeln om att belopp under 1 200 kronor inte betalas ut, kan han eller hon inte få pengarna som tilläggsutbetalning när det slutliga bostadsbidraget fastställs.

I många fall gynnar regeln också den som underskattar sin inkomst. Han eller hon behöver tack vare regeln betala tillbaka ett mindre belopp än vad som annars skulle ha varit fallet. Här följer ett exempel på hur det kan bli så:

Det preliminära bostadsbidraget till en kund har beräknats till 1 278 kronor per månad. På grund av avrundningsregeln betalas då 1 200 kronor ut.

När det slutliga bidraget ska fastställas visar sig att kunden hade något högre inkomster än beräknat. Det slutliga bidraget blir 1 120 kronor per månad. Med nuvarande regler blir då resultatet att kunden slipper betala tillbaka 960 kronor (80 kronor x 12 månader). Om det här förslaget genomförs skulle kunden i stället få betala tillbaka 1 896 kronor (158 kronor x 12 månader). Å andra sidan hade han eller hon fått 936 kronor mer i preliminärt bidrag.

Överväganden och förslag

Försäkringskassan föreslår att det preliminära bostadsbidraget avrundas till ett belopp som är jämnt delbart med tolv och att det betalas ut utan avrundning nedåt till jämna hundratal kronor.

Förslaget skulle göra reglerna för bostadsbidrag enklare att förstå. Det skulle också uppfattas som betydligt mer rättvist än nuvarande system. Nuvarande regler gynnar i många fall den som underskattar sin inkomst, eftersom han eller hon inte behöver betala tillbaka något om beloppet understiger 1 200 kronor. Å andra sidan straffar det den som överskattat sin inkomst, som inte kan få tillbaka belopp som understiger 1 200 kronor. Många ringer till Kundcenter och är upprörda över att Försäkringskassan inte betalar ut vad de anser sig ha rätt till. En del anser att Försäkringskassan åtminstone kan kvitta det som inte betalas ut mot oreglerad skuld till Försäkringskassan.

Till denna framställning fogas förslag till ändring i 98 kap. 4§ socialförsäkringsbalken.

Kostnader, konsekvenser för felaktiga utbetalningar och ikraftträdande

Förvaltningskostnader

Tabell Förvaltningskostnader i miljontal kronor¹⁾

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Summa
Införande	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4
Nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Avskrivningar	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	1,0
Räntor	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Införandekostnader	0,4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	1,4
Handläggning	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Övrigt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Löpande kostnader	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa	0,4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	1,4

1) Är i 2013 års prisnivå och har full kostnadstäckning

Införandekostnader

Införandekostnader för IT-utveckling beräknas till mellan 0,5 och 1 miljon kronor.

Kostnaden för att ändra informationsmaterial och styrande dokument, informera handläggare m.m. beräknas till cirka 150 000 kronor.

Löpande kostnader

Förslaget påverkar inte administrationskostnaderna eller kostnaderna för drift och underhåll av IT-system.

Försäkringskostnader

Förslaget innebär en ökning av försäkringskostnaderna. En beräkning av skillnaden mellan vad som inte betalas ut i avstämningen beroende på att beloppet är mindre än 1 200 kronor och vad som inte krävs tillbaka av samma anledning, visar att kostnaden blir cirka 30 miljoner kronor per år.

Konsekvenser för felaktiga utbetalningar

Fler kunder kan bli återbetalningsskyldiga i samband med avstämningen på grund av att det framräknade bostadsbidraget betalas ut utan avrundning nedåt till jämna hundratal kronor. Å andra sidan får fler personer inte för lite bostadsbidrag. Följden blir att fler får rätt bostadsbidrag från början.

Ikraftträdande

Förslaget föreslås träda i kraft den 1 januari 2014.

Andra som berörs av förslaget

Försäkringskassan bedömer att förslaget inte får några konsekvenser för andra myndigheter, företag etc.

Förslag till lag/förordning om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs att 98 kap. 4 § socialförsäkringsbalken (2010:110) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Preliminärt bostadsbidrag betalas ut med ett *månadsbelopp, som avrundas nedåt till närmaste jämna hundratal kronor.*

Preliminärt bostadsbidrag *beräknas till ett årsbelopp som är jämnt delbart med 12 och betalas ut per månad.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

16. Gör det möjligt att bevilja bostadstillägg retroaktivt

Sammanfattning

Idag missar en del personer en eller flera månader med bostadstillägg på grund av att de inte tar till sig informationen om att de måste ansöka om bostadstillägget samtidigt som de ansöker om sjukersättning.¹⁸

Försäkringskassan föreslår därför att bostadstillägg ska kunna beviljas retroaktivt från samma månad som kunden beviljades sjukersättning. En förutsättning för det bör vara att ansökan är inlämnad senast månaden efter den månad som beslut om sjukersättning har fattats.

Bakgrund

Den som har sjukersättning kan också få bostadstillägg. Bostadstillägget kan beviljas retroaktivt för högst tre månader innan ansökan kom in.

Även sjukersättning kan beviljas retroaktivt för högst tre månader. Om kunden ansöker om sjukersättning och bostadstillägg inom samma månad kan han eller hon beviljas bostadstillägget från och med samma månad som sjukersättningen beviljas från.

Men av olika skäl händer det att kunden inte tar till sig informationen om bostadstillägg. Det leder ofta till att kunden ansöker om bostadstillägg först efter att han eller hon har fått beslutet om sjukersättning. Det kan då ha gått mer än tre månader från och med den månad sjukersättningen beviljades för, och då går kunden miste om bostadstillägget för en eller flera månader. Det kan i sin tur leda till kontakter med Försäkringskassan och till att man begär omprövning.

Överväganden och förslag

Försäkringskassan föreslår att den som har beviljats sjukersättning eller aktivitetsersättning också ska kunna beviljas bostadstillägg från samma månad. Regeln ska gälla under förutsättning att ansökan om bostadstillägg kommer in senast månaden efter den som beslutet om sjukersättning eller aktivitetsersättning fattades.

Det är en mindre grupp kunder som missar att ansöka i tid. Men för dessa kan konsekvenserna bli stora, eftersom bostadstillägget ofta är en viktig del av deras inkomst. Det är också en grupp som kan ha svårt för att ta till sig information och få iväg en ansökan.

---

¹⁸ Skrivningar om sjukersättning i dokumentet omfattar även aktivitetsersättning.

Försäkringskassan anser ändå att tiden för hur länge kunden kan vänta med ansökan måste begränsas. Ansökan bör göras senast i anslutning till att kunden får beslutet om sjukersättning. Det är inte önskvärt att bostadstillägg ska kunna beviljas för flera år retroaktivt.

Till denna framställning fogas förslag till ändring i 101 kap. 10 § socialförsäkringsbalken.

Kostnader, konsekvenser för felaktiga utbetalningar och ikraftträdande

Förvaltningskostnader

Tabell Förvaltningskostnader i miljontal kronor¹⁾

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Summa
Införande	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2
Nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Räntor	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Införandekostnader	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2
Handläggning	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Övrigt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Löpande kostnader	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2

1) Är i 2013 års prisnivå och har full kostnadstäckning

Införandekostnader

Förslaget medför inga kostnader för IT-anpassningar.

Kostnaden för att ändra informationsmaterial och styrande dokument, informera handläggare m.m. beräknas till cirka 150 000 kronor.

Löpande kostnader

Förslaget påverkar inte administrationskostnaderna eller kostnaderna för drift och underhåll av IT-system.

Försäkringskostnader

Försäkringskostnaderna ökar marginellt. Det går inte att skilja ut hur många som inte får bostadstillägg från samma månad som sjukersättning eftersom skälen till att bostadstillägg beviljas från en senare tidpunkt varierar.

Konsekvenser för felaktiga utbetalningar

Försäkringskassan bedömer att risken för felaktiga utbetalningar inte påverkas av förslaget.

Ikraftträdande

Förslaget föreslås träda i kraft den 1 januari 2014.

Andra som berörs av förslaget

Pensionsmyndigheten handlägger ärenden om bostadstillägg för personer som får ålderspension och ärenden där en av makarna får ålderspension och den andra får sjukersättning. Förslaget påverkar inte kunder som får ålderspension. Pensionsmyndigheten berörs av förslaget genom att de handlägger ärenden i vilka en av makarna får sjukersättning.

Pensionsmyndigheten är informerad om förslaget och har inget att erinra mot förslaget men betonar att det får till följd att makar kan beviljas bostadstillägg från olika tidpunkter när den ena maken får ålderspension och tidigare inte har ansökt om bostadstillägg och den andra maken beviljas sjukersättning.

Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken (2010:110).

Härigenom föreskrivs att 101 kap. 10 § socialförsäkringsbalken (2010:110) ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***10 §**

Bostadstillägg lämnas från och med den månad som anges i ansökan, dock inte för längre tid tillbaka än tre månader före ansökningsmånaden.

Bostadstillägg lämnas från och med den månad som anges i ansökan, dock inte för längre tid tillbaka än tre månader före ansökningsmånaden.

Om ansökan om bostadstillägg kommer in till myndigheten senast månaden efter den som beslut om sjuk- eller aktivitetsersättning fattades får dock bostadstillägg lämnas från samma månad som sjuk- eller aktivitetsersättning beviljades.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

17. Utöka möjligheterna att lämna ut personuppgifter från socialförsäkringsdatabasen elektroniskt

Sammanfattning

Idag har handläggaren begränsade möjligheter att lämna ut personuppgifter från socialförsäkringsdatabasen elektroniskt på så kallat medium för automatiserad behandling¹⁹. Det innebär att uppgifterna i stället lämnas ut per brev eller via telefon. Det tar längre tid och ökar risken för fel, till exempel på grund av missuppfattningar under ett telefonsamtal. För kunden kan det också innebära att det tar längre tid att få ett beslut.

Försäkringskassan föreslår därför att denna begränsning tas bort.

Bakgrund

Idag kan Försäkringskassan inte på eget initiativ lämna ut personuppgifter från socialförsäkringsdatabasen på så kallat medium för automatiserad behandling till någon annan än den som uppgifterna handlar om. Behovet av att lämna ut personuppgifter elektroniskt uppstår framför allt när handläggare på Försäkringskassan behöver ställa frågor till aktörer utanför den egna myndigheten. Det kan till exempel vara nödvändigt att lämna ut ett personnummer för att kunna ställa en fråga om en specifik kund. När den typen av åtgärder inte är tillåtna går det inte heller att bygga effektiva elektroniska system för informationsutbyte. Det måste i stället hanteras genom t.ex. telefon och brev.

För kunden innebär det en ökad risk för att hans eller hennes ärende tar längre tid, eftersom ett informationsutbyte via telefon och brev är långsammare än ett elektroniskt. Det ökar också risken för att beslutet blir fel, eftersom det är lättare att misstolka information vid ett telefonsamtal.

Överväganden och förslag

Försäkringskassan föreslår att begränsningen kring utlämnande av personuppgifter från socialförsäkringsdatabasen på medium för automatiserad behandling i 114 kap. 24 § socialförsäkringsbalken tas bort.

Under hösten 2010 lämnade Försäkringskassan in ett förslag om att ta bort begränsningen av utlämnande av personuppgifter från socialförsäkringsdatabasen på medium för automatiserad behandling till andra parter.²⁰ Förslaget har delvis genomförts genom ändringar i förordningen

¹⁹ Begreppet utlämnande på medium för automatiserad behandling avser i regel dels ett utlämnande av uppgifter i elektronisk form på en rad olika sätt, t.ex. genom användning av cd, epost eller via direkt överföring av information från ett system till ett annat via telenät/internet, dels att uppgifterna lämnas i elektronisk form på ett sådant sätt att mottagaren kan bearbeta informationen elektroniskt (SOU 2007:4, s. 160).

²⁰ Försäkringskassan dnr 075446-2010

(2003:766) om behandlingen av personuppgifter inom socialförsäkringens administration. De genomförda ändringarna gäller dock bara handläggningen av vissa förmåner. Den generella begränsningen i 114 kap. 24 § SFB finns kvar. Detta innebär att Försäkringskassan fortfarande inte har något generellt lagstöd för att lämna ut personuppgifter när det behövs för handläggningen, till exempel genom e-tjänster.

Sedan förordningsändringen gjordes har två nya situationer uppkommit där Försäkringskassan skulle behöva lämna ut uppgifter på medium för automatiserad behandling för att kunna hämta in uppgifter, från vården och från Kronofogdemyndigheten (se vidare förslag 18 och 19 i denna rapport). Liknande behov kommer fortsätta att uppkomma i takt med den tekniska utvecklingen. Ett generellt lagstöd skulle skapa tydligare förutsättningar för fortsatt utveckling av elektroniskt informationsutbyte i handläggningen, såväl hos Försäkringskassan som hos övriga aktörer. Försäkringskassan skulle då inte behöva hantera regeländringar inom respektive område och projekt och därmed i högre utsträckning kunna arbeta med mer generella IT-stöd för informationsutbyte.

Detta ligger i linje med både regeringens arbete för att effektivisera förvaltningen och det arbete Försäkringskassan bedriver genom E-delegationen, strategiska projekt samt inom det nya E-programmet som håller på att inrättas inom Försäkringskassan.

Elektroniskt informationsutbyte ger effektivare administration till fördel för kunderna

Elektroniskt informationsutbyte ger en rad fördelar för kunderna:

- Om myndigheterna kan hämta in de uppgifter de behöver från varandra behöver kunden bara lämna in sina uppgifter *en* gång till *en* myndighet, i stället för som nu till varje myndighet för sig.
- Administrationen effektiviseras, vilket gör det möjligt att fatta beslut snabbare.
- Handläggarna behöver mindre tid för rutinartade arbetsuppgifter och får därmed tid för mer kvalificerade uppgifter som gör större nytta för kunden.
- Kvaliteteten i beslutsunderlagen ökar, vilket minskar risken för felaktiga beslut.

Elektroniskt informationsutbyte ger ökade möjligheter till kontroll

Elektroniskt informationsutbyte kan bidra till bättre kontroll av användandet av offentliga medel. Risken för felaktiga utbetalningar minskar genom ökade kontrollmöjligheter och blotta vetskapen om att myndigheter utbyter information för att motverka felaktiga utbetalningar kan i sig verka brottsförebyggande.

Elektroniskt informationsutbyte och personlig integritet

Vid utveckling av elektroniska informationsutbyten måste man alltid ta hänsyn till skyddet av den personliga integriteten. Samhällsintresset av ett utvidgat informationsutbyte och den effektivitet det kan skapa måste ses i relation till den ökade risken för intrång i den personliga integriteten.

Automatiserad behandling av personuppgifter innebär risker ur ett integritetsperspektiv eftersom det blir enklare att hämta, lagra, sammanställa, bearbeta och sprida uppgifter. Genom en sammanställning kan uppgifter som var för sig bedöms som harmlösa bli integritetskänsliga, eftersom de skapar en samlad bild av en enskild person.

När det gäller socialförsäkringsdatabasen så finns också särskilda risker. Dels på grund av att den innehåller stora mängder uppgifter av känslig karaktär, dels på grund av att flera myndigheter och stort antal användare har tillgång till uppgifterna.

Uppgifter i socialförsäkringsdatabasen omfattas av sekretesskydd enligt 28 kap. 1-3 §§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)(OSL). När det gäller uppgifter om hälsotillstånd och andra uppgifter av känslig karaktär har det utvecklats en praxis inom Försäkringskassan att sådana uppgifter anses vara sekretessbelagda. Den bedömningen har också bekräftats av förvaltningsdomstolar i mål om utlämnande av allmänna handlingar. En sådan tillämpning av sekretessbestämmelser som gäller för uppgifter i socialförsäkringsdatabasen utgör det främsta skyddet för den personliga integriteten.

Dessutom kan den nya tekniken också användas till att förstärka skyddet av den personliga integriteten genom möjligheter till kontroller och tekniska begränsningar. Till exempel går det att införa begränsningar i systemet som gör att en handläggare enbart kan söka på personer som är aktuella i ett ärende hos den egna myndigheten. Det kan jämföras med att hämta in uppgifter genom telefonsamtal, där vilken typ av frågor som helst kan ställas om vem som helst.

I förarbetena till patientdatalagen (2008:355) bedömde regeringen att tiden var mogen för att avskaffa begränsningen om utlämnande av personuppgifter på medium för automatiserad behandling inom hälso- och sjukvårdens område (prop. 2007/08:126 s. 77). Det finns inte några sakliga skäl för att inte göra samma bedömning på socialförsäkringsområdet.

Försäkringskassan anser sammantaget att fördelarna är så tydliga, inte minst för kunden, att det nu finns starka skäl för att införa en generell möjlighet för Försäkringskassan att lämna ut uppgifter från socialförsäkringsdatabasen på medium för automatiserad behandling, under förutsättning att övriga villkor för utlämnande är uppfyllda.

Till denna framställning fogas förslag till ändring i 114 kap. 24 § socialförsäkringsbalken.

Kostnader, konsekvenser för felaktiga utbetalningar och ikraftträdande

Det föreslagna regelförenklingsförslaget är inte direkt kopplat till något specifikt genomförande utan handlar om en generell ändring av regelverket. Därmed är det svårt att alls uppskatta kostnader, besparingar och andra nyttor.

Förvaltningskostnader

Tabell Förvaltningskostnader i miljontal kronor¹⁾

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Summa
Införande	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Räntor	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Införandekostnader	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Handläggning	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Övrigt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Löpande kostnader	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

1) Är i 2013 års prisnivå och har full kostnadstäckning

Införandekostnader

Förslaget medför inga direkta kostnader när det genomförs. Kostnader uppstår först vid utveckling av befintliga eller nya elektroniska informationsutbyten.

Löpande kostnader

Utvecklingen av elektroniska informationsutbyten bedöms kunna bidra till att minska de administrativa kostnaderna, t.ex. genom att information kan lämnas ut via en e-tjänst istället för via brev. Ett exempel på detta är den elektroniska ärendekommunikationen mellan Försäkringskassan och vårdgivare.

Försäkringskostnader

Förslaget medför ingen direkt påverkan på försäkringskostnaderna. Indirekt kan man anta att ett snabbare och effektivare elektroniskt informationsutbyte leder till snabbare och mer korrekta beslut, vilket skulle kunna leda till t.ex. minskade sjukskrivningstider och därigenom minskade försäkringskostnader.

Konsekvenser för felaktiga utbetalningar

Ett effektivt utlämnande av information bedöms ge ett minskat antal felaktiga utbetalningar genom att höja kvaliteten på informationsutbytet med andra parter. Eftersom det också blir lättare att hämta in information kan underlagen bli mer kompletta än i dag.

Ikraftträdande

Förslaget föreslås träda i kraft den 1 juli 2013.

Andra som berörs av förslaget

Pensionsmyndigheten berörs, eftersom förslaget gäller ändring av 114 kap. 24 § SFB som reglerar verksamhet hos både Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten. Därmed blir det samma effekter för Pensionsmyndigheten. Pensionsmyndigheten har informerats om förslaget och delar Försäkringskassans syn att det är angeläget att lagändringen genomförs.

Utöver detta berörs indirekt alla andra parter som kan ha ett elektroniskt informationsutbyte med Försäkringskassan och därmed också dra nytta av möjligheten att utveckla befintliga eller nya elektroniska informationsutbyten.

Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.

Härigenom föreskrivs att 114 kap. 24 § § socialförsäkringsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

24 §

Personuppgifter i socialförsäkringsdatabasen som får lämnas ut till den registrerade får lämnas ut till denne på medium för automatiserad behandling.

Personuppgifter i socialförsäkringsdatabasen får i övrigt lämnas ut på medium för automatiserad behandling endast om det behövs för något av de ändamål som anges i 8 och 9 §§.

Personuppgifter i socialförsäkringsdatabasen som får lämnas ut, får lämnas ut på medium för automatiserad behandling

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2013.

18. Utöka möjligheterna till elektroniskt informationsutbyte mellan Försäkringskassan och vårdgivare

Sammanfattning

Det här förslaget är ett alternativ till förslag 17 i den här rapporten, *Utöka möjligheterna att lämna ut personuppgifter från socialförsäkringsdatabasen elektroniskt*. Om det förslaget genomförs så behövs inte den förordningsförändring som föreslås här. Försäkringskassan väljer ändå att lämna in förslaget eftersom det just nu pågår en utveckling av informationsutbytet mellan Försäkringskassan och vården som gör det angeläget med en snar förändring.

Sedan 2011 har Försäkringskassan stöd i förordning för att lämna ut uppgifter på så kallat medium för automatiserad behandling²¹ till vårdgivare inom förmånerna sjukpenning, sjukersättning och aktivitetsersättning. Försäkringskassan och vården har gått vidare och identifierat fler förmåner där det finns behov av ett liknande informationsutbyte för att effektivisera handläggningen.

Försäkringskassan föreslår därför att det ska bli möjligt att kunna lämna ut vissa personuppgifter på medium för automatiserad behandling till vårdgivare även inom assistansersättning, vårdbidrag, handikappersättning, aktivitetsstöd och utvecklingsersättning.

Bakgrund

Försäkringskassan har idag endast möjlighet att lämna ut personuppgifter på medium för automatiserad behandling till vårdgivare för ärenden om sjukpenning, sjukersättning och aktivitetsersättning. Det innebär att det idag inte fullt ut finns möjlighet att utveckla och implementera generella IT-stöd för ett elektroniskt informationsutbyte mellan Försäkringskassan och vårdgivare.

Behovet av att lämna ut personuppgifter elektroniskt uppstår framför allt när handläggare på Försäkringskassan behöver ställa frågor till aktörer utanför den egna myndigheten. Det kan till exempel vara nödvändigt att lämna ut ett personnummer för att kunna ställa en fråga om en specifik kund. När den typen av åtgärder inte är tillåtna går det inte heller att bygga effektiva elektroniska system för informationsutbyte. Det måste i stället hanteras genom t.ex. telefon och brev.

---

²¹ Begreppet utlämnande på medium för automatiserad behandling avser i regel dels ett utlämnande av uppgifter i elektronisk form på en rad olika sätt, t.ex. genom användning av cd-skiva, epost eller via direkt överföring av information från ett system till ett annat via telenät/internet, dels att uppgifterna lämnas i elektronisk form på ett sådant sätt att mottagaren kan bearbeta informationen elektroniskt (SOU 2007:4, s. 160)

För kunden innebär det en ökad risk för att hans eller hennes ärende tar längre tid, eftersom ett informationsutbyte via telefon och brev är långsammare än ett elektroniskt. Det ökar också risken för att beslutet blir fel, eftersom det är lättare att misstolka information vid ett telefonsamtal,

Överväganden och förslag

Försäkringskassan föreslår en ändring av 4 a § förordningen (2003:766) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration, så att även ärendeslagen assistansersättning, vårdbidrag, handikappersättning, aktivitetsstöd och utvecklingsersättning omfattas.

Försäkringskassan har tidigare begärt ett generellt stöd för att lämna ut uppgifter på medium för automatiserad behandling. Det fanns då synpunkter på behovet att specificera såväl mottagare som förmån och faktiska uppgifter. Detta utmynnande i en förordningsändring där Försäkringskassan fick stöd för att lämna ut uppgifter om sjukpenning, sjukersättning och aktivitetsersättning till vårdgivare (4 a §).

Inom ramen för det gemensamma projektet Informationsväg Försäkringskassan Vården (IFV) har man identifierat fler förmåner där det finns behov av att kunna lämna ut uppgifter elektroniskt, t.ex. när en handläggare behöver lämna ut personuppgifter för att kunna få svar i ett ärende. Främst gäller det assistansersättning, vårdbidrag och handikappersättning. I dessa ärendeslag sker idag ett stort manuellt utbyte av information, bland annat via telefon och brev.

Till denna framställning fogas förslag till ändring i 4 a § förordningen (2003:766) om behandling av personuppgifter i socialförsäkringens administration.

Kostnader, konsekvenser för felaktiga utbetalningar och ikraftträdande

Den föreslagna förordningsändringen innebär en utvidgning av Försäkringskassans möjligheter att lämna ut uppgifter på medium för automatiserad behandling till vårdgivare. Den tidigare ändringen av förordningen (möjligheten att lämna ut uppgifter inom förmånerna sjukpenning, sjukersättning och aktivitetsersättning) har gjort det möjligt att utveckla en elektronisk ärendekommunikation mellan Försäkringskassan och vårdgivarna. Detta har förenklat kontakten mellan t.ex. handläggare och läkare och gett förkortade ledtider. I dagsläget är det svårt att beräkna vilka besparingar och nyttor som detta medfört, men bedömningen är initialt positiv.

Förvaltningskostnader

 Tabell Förvaltningskostnader i miljontal kronor¹⁾

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Summa
Införande	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Avskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Räntor	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Införandekostnader	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Handläggning	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Övrigt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Löpande kostnader	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

1) Är i 2013 års prisnivå och har full kostnadstäckning

Införandekostnader

Förslaget medför inga direkta kostnader när det genomförs. Kostnader uppstår först vid utveckling av befintliga eller tillkommande elektroniska informationsutbyten.

Löpande kostnader

Förslaget medför inga direkta kostnader eller besparingar när det genomförs. Kostnader uppstår först vid utveckling av befintliga eller tillkommande elektroniska informationsutbyten i form av driftkostnader. Samtidigt bedöms utvecklingen av t.ex. elektronisk ärendekommunikation kunna minska kostnaderna genom att kommunikationen sker elektronisk i stället för via brev eller telefon.

Försäkringskostnader

Ett effektivare informationsutbyte kan på sikt minska försäkringskostnaderna. Grunden för detta är att det finns ett bedömt samband mellan minskade sjukskrivningskostnader och ett IT-stöd för elektroniskt informationsutbyte mellan Försäkringskassan och vårdgivare. Möjligheten att skicka in medicinska underlag elektroniskt bedöms öka kvaliteten bland annat genom elektroniska kontroller och stöd vid ifyllnad. Detta minskar behovet av kompletteringar. När de medicinska underlagen måste kompletteras förlänger det sjukskrivningsprocessen och ökar därmed kostnaderna.²²

Konsekvenser för felaktiga utbetalningar

Ett utökat elektroniskt informationsutbyte bedöms minska antalet felaktiga utbetalningar genom förbättrade beslutsunderlag och ökade möjligheter till kontroll genom informationsutbyten.

²² (IFAU Rapport 2008:27)

Ikraftträdande

Förslaget föreslås träda i kraft den 1 juli 2013.

Andra som berörs av förslaget

Andra parter som berörs är de vårdgivare som kan ha elektroniskt informationsutbyte med Försäkringskassan. De bör ha samma nytta av förslaget som Försäkringskassan.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2003:766) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration

Härigenom föreskrivs att 4 a § förordningen (2003:766) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***4 a §**

För handläggning av ärenden om sjukpenning, sjukersättning, *och* aktivitetsersättning får uppgift om namn, personnummer eller samordningsnummer, ärendebeteckning, hälsotillstånd och arbetsförmåga i socialförsäkringsdatabasen lämnas ut på medium för automatiserad behandling till vårdgivare.

För handläggning av ärenden om sjukpenning, sjukersättning, aktivitetsersättning, *assistansersättning, vårdbidrag, handikappersättning, aktivitetsstöd och utvecklingsersättning* får uppgift om namn, personnummer eller samordningsnummer, ärendebeteckning, hälsotillstånd och arbetsförmåga i socialförsäkringsdatabasen lämnas ut på medium för automatiserad behandling till vårdgivare.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2013.

19. Utöka möjligheterna till elektroniskt informationsutbyte mellan Försäkringskassan och Kronofogdemyndigheten

Sammanfattning

Försäkringskassan utvecklar just nu ett system för att kunna inhämta uppgifter elektroniskt från Kronofogdemyndigheten. För att kunna använda Kronofogdemyndighetens e-tjänst måste Försäkringskassan kunna lämna ut personnummer på den person Försäkringskassan behöver uppgifter om. Med dagens lagstiftning kan den informationen lämnas ut på telefon eller per brev, men inte elektroniskt.

Försäkringskassan föreslår därför att det ska bli möjligt att lämna ut vissa personuppgifter på medium för automatiserad behandling till Kronofogdemyndigheten för följande ärendeslag och områden:

- återkrav
- fordringshantering
- kontrollutredning

Det här förslaget är ett alternativ till förslaget, *17 Utöka möjligheterna att lämna ut personuppgifter från socialförsäkringsdatabasen elektroniskt*. Om det förslaget genomförs så behövs inte den förordningsförändring som föreslås här. Försäkringskassan väljer ändå att lämna in förslaget, eftersom det just nu pågår ett utvecklingsprojekt kring informationsutbyte mellan Försäkringskassan och Kronofogdemyndigheten som gör det angeläget med en snar förändring.

Bakgrund

Försäkringskassan har tidigare begärt ett generellt stöd för att lämna ut uppgifter på medium för automatiserad behandling. Det fanns då synpunkter om behovet av att specificera såväl mottagare som förmån och faktiska uppgifter. Detta utmynnade i en förordningsändring där Försäkringskassan bland annat fick stöd för att lämna ut uppgifter om sjukpenning, sjukersättning och aktivitetsersättning till vårdgivare (4 a § 2003:766).

Inom ramen för ett pågående utvecklingsprojekt har Försäkringskassan identifierat ett liknande behov av att kunna lämna ut vissa personuppgifter till Kronofogdemyndigheten. I detta fall är behovet av att lämna ut personuppgifter elektroniskt mer specifikt. Det handlar enbart om att lämna ut personnummer för att kunna söka fram registerutdrag för en specifik person från Kronofogdemyndighetens register. Registerutdragen används för att kunna bedöma gäldenärens betalningsförmåga.

Överväganden och förslag

Försäkringskassan föreslår en ändring av förordningen (2003:766) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration. Ändringen skulle innebära att Försäkringskassan får lämna ut personnummer eller samordningsnummer i socialförsäkringsdatabasen på medium för automatiserad behandling till Kronofogdemyndigheten i ärenden omfordringshantering, återkrav och kontrollutredning.

Idag hanteras delar av informationsutbytet mellan Kronofogdemyndigheten och Försäkringskassan via brev. Det tar dels mycket administrationstid i anspråk på båda myndigheterna, dels medför det långa ledtider i och med postgången mellan myndigheterna.

Längre handläggningstider försämrar möjligheterna till att återkräva felaktigt utbetalda belopp. För kunden innebär det en ökad risk för att hans eller hennes ärende tar längre tid, eftersom det tar längre tid att utbyta information via telefon och brev än att göra det elektroniskt.

Till denna framställning fogas förslag om införande av en ny bestämmelse, 4 d §, i förordningen (2003:766) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration.

Kostnader, konsekvenser för felaktiga utbetalningar och ikraftträdande

Förvaltningskostnader

Tabell Förvaltningskostnader i miljontal kronor¹⁾

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Summa
Införande	3,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,7
Nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Avskrivningar	0,0	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	2,5
Räntor	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Införandekostnader	3,7	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	6,2
Handläggning	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1	-12,6
Övrigt	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Löpande kostnader	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1	-2,1	-12,6
Summa	1,6	-1,6	-1,6	-1,6	-1,6	-1,6	-6,4

1) Är i 2013 års prisnivå och har full kostnadstäckning

Införandekostnader

Förslaget medför inga direkta kostnader när det genomförs.

Eftersom det redan pågår ett utvecklingsprojekt där informationsutbytet mellan Försäkringskassan och Kronofogdemyndigheten är en delmängd tillkommer inga ytterligare införandekostnader. Andelen av kostnad inom befintligt utvecklingsprojekt uppskattas till 2,9 miljoner kronor.

Kostnaden för att ändra informationsmaterial och styrande dokument, informera handläggare m.m. beräknas till 100 000 kronor.

Förslaget leder till en minskning av handläggningskostnaderna (se nedan under Löpande kostnader) vilket innebär en omställningskostnad på 3 miljoner kronor.

Löpande kostnader

Handläggningskostnaden och besparingen inom återkrav-, kontroll och fordringshantering beräknas till cirka 3 årsarbetare, vilket motsvarar cirka 2,1 miljoner kronor. Till grund för bedömningen ligger följande beräkning:

Fordringshanteringen beställer 52 000 registerutdrag från Kronofogdemyndigheten varje år som levereras i pappersform. Tid för beställning av registerutdragen, sortering av registerutdragen i inkommande post och insortering av registerutdragen beräknas till cirka 1 200 timmar. Registerutdragens utformning gör att många saknar all den information som behövs, vilket innebär att handläggarna även måste komplettera ärendet genom att ringa till Kronofogdemyndighetens kundcenter. Uppskattningsvis är snitttiden i telefon 5 minuter, och komplettering behövs i cirka 15 procent av ärendena eller totalt 650 timmar per år. Motsvarande för återkravshandläggningen har beräknats till cirka 1 600 timmar per år. Totalt blir detta en besparing på cirka 3 850 timmar per år, motsvarande cirka 3 årsarbetare. Utöver detta tillkommer besparing inom kontrollutredningsarbetet.

Förslaget påverkar inte kostnaderna för drift och underhåll av IT-system.

Försäkringskostnader

Försäkringskostnaderna bedöms inte påverkas.

Konsekvenser för felaktiga utbetalningar

Ett utökat elektroniskt informationsutbyte bedöms inte minska antalet felaktiga utbetalningar. Däremot bör det leda till högre kvalitet och snabbare handläggning av felaktiga utbetalningar, något som leder till ökade möjligheter för kunden att bli skuldfri snabbare.

Genom att effektivisera arbetet med återkrav, kontroll och fordringar skulle bättre möjligheter till elektroniskt informationsutbyte bidra till att Försäkringskassan lever upp till ambitionen i budgetlagen om att eftersträva hög effektivitet och att iakttä god hushållning.

Ikraftträdande

Förslaget föreslås träda i kraft den 1 februari 2013.

Andra som berörs av förslaget

Kronofogdemyndigheten berörs av förslaget genom att Försäkringskassan får möjlighet att använda sig av Kronofogdemyndighetens e-tjänst för skuldrutdrag. Genom ett elektroniskt utlämnande slipper Kronofogdemyndigheten arbetet med att manuellt sammanställa och utlämna uppgifter. Kronofogdemyndigheten har informerats om förslaget och har inga invändningar mot det.

Pensionsmyndigheten berörs genom att Försäkringskassan utför fordringshantering åt Pensionsmyndigheten. Pensionsmyndigheten har informerats om förslaget och är positiva till det.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2003:766) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration

Härigenom föreskrivs att det i förordningen (2003:766) om behandling av personuppgifter i socialförsäkringens administration ska införas en ny paragraf, 4 d §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 d §

För handläggning av ärenden om fordringshantering, återkrav och kontrollutredning får personnummer eller samordningsnummer i socialförsäkringsdatabasen lämnas ut på medium för automatiserad behandling till Kronofogdemyndigheten

Denna förordning träder i kraft den 1 februari 2013.

Sammanställning av ekonomiska konsekvenser och förslag till införandetidpunkter

	Införande- kostnader	Förändring löpande admini- strations- kostnader/år	Sammantagen administrations kostnad inkl. införande på sex års sikt (t o m 2018)	Förändring försäkrings- kostnader/år	Föreslagen införande- tidpunkt
1. Gör det möjligt att få föräldrapenning för hela inskolningen	0,75-1,75 mnkr	-	Ökning 1,6 mnkr	-	01-jan-14
2. Ge den andra föräldern rätt till ersättning för att följa med till mödravården	1,25-2,25 mnkr	Ökning 5 mnkr, lägre om automatiserat	Ökning 27,2 mnkr, lägre om automatiserat	-	01-jan-14
3. Ge föräldrarna rätt till ersättning samtidigt vid utbildning	100 000 kr	-	Ökning 0,1 mnkr	-	01-jan-14
4. Ta bort kravet på anmälan om föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning	55,4 mnkr + omställning 38 mnkr	Minskning 27 mnkr	Minskning 38,3 mnkr	-	01-jan-2014
5. Ta bort kravet på anmälan om närståendepenning	200 000 kr + omställning 1 mnkr	Minskning 700 000 kr	Minskning 2,4 mnkr	-	01-jan-2014
6. Ta bort kravet på anmälan för flerbarnstillägg för sambor som delar på barnbidraget	0,9-1,4 mnkr	Minskning 2,4 mnkr jämfört med om utredningens förslag genomförs utan att anmälningskravet tas bort	Minskning 10,4 mnkr jämfört med om utredningens förslag genomförs utan att anmälningskravet tas bort	-	Samtidigt som genomförande av utredningens förslag
7. Ge den som fostrar barnet rätt till barnbidrag även vid placering i enskilt hem	100 000 kr	-	Ökning 0,1 mnkr	-	01-jul-13
8. Utöka försäkringsskyddet för personer som deltar i rehabilitering	200 000 kr	-	Ökning 0,2 mnkr	Ökning 200 000 kr	01-jul-13
9. Ändra avrundningsreglerna vid utbetalning av sjukersättning	2,15 mnkr + omställning 1,2 mnkr	Minskning 0,9-2,3 mnkr	Minskning 1,2 mnkr	-	01-nov-13
10. Gör det möjligt att få aktivitetsstöd vid förebyggande behandling	1,1-1,6 mnkr	Ökning 1,4 mnkr	Ökning 9,5 mnkr	Förskjutning 2,5 mnkr från FK till AF	01-jul-13
11. Ge personer med livränta möjlighet att få tillbaka sin SGI	150 000 kr	-	Ökning 0,2 mnkr	Ökning 4 mnkr	01-jul-13

12. Byt ut begreppet livränta till begreppet arbetsskade-ersättning	1,1-1,3 mnkr	-	Ökning 1,4 mnkr	-	01-jan-14
13. Gör det möjligt att stämma av bostadsbidrag tidigare	1,15-1,65 mnkr	-	Ökning 1,5 mnkr	-	01-jan-14
14. Gör det möjligt att besluta om bostadsbidrag tills vidare	3,65-5,65 mnkr + omställning 8,5 mnkr	Minskning 7 mnkr	Minskning 20,5 mnkr	-	01-jan-14
15. Betala ut bostadsbidrag utan avrundning	0,65-1,15 mnkr	-	Ökning 1,4 mnkr	Ökning 30 mnkr	01-jan-14
16. Gör det möjligt att bevilja bostadstillägg retroaktivt	150 000 kr	-	Ökning 0,2 mnkr	-	01-jan-14
17. Utöka möjligheterna att lämna ut personuppgifter elektroniskt	-	-	-	-	01-jul-13
18. Utöka möjligheterna till elektroniskt informations-utbyte FK-vården	-	-	-	-	01-jul-13
19. Utöka möjligheterna till elektroniskt informationsutbyte FK-KFM	3 mnkr + omställning 3 mnkr	Minskning 2,1 mnkr	Minskning 6,4 mnkr	-	01-jan-13
Summa	Upp till 130 mnkr	Minskning 35 mnkr	Minskning 36 mnkr	Ökning 34 mnkr	

De ekonomiska konsekvenser som presenteras i detta läge är grova uppskattningar som kan komma att ändras efter en detaljerad analys. Införandekostnaderna kan bli lägre per förslag om flera förslag genomförs inom samma område samtidigt.

I införandekostnaderna ingår utöver kostnader för IT-utveckling och eventuell omställning även kostnader för att ändra informationsmaterial, styrande dokument och utbildningsmaterial, utbilda eller informera handläggare samt ta fram nya blanketter och mallar. Att kostnaderna skiljer sig mellan förslaget beror naturligtvis delvis på förslagets omfattning, men också på hur många handläggare som berörs och ifall blanketter behöver ändras eller inte.

Förslagen på införandetidpunkter bygger på antagandet att det skulle ta cirka fem månader från att förslagen lämnas till dess en proposition kan läggas fram. Tar det längre tid behöver införandetidpunkterna flyttas fram med motsvarande tid.

Försäkringskassan har inte tagit ställning till behovet av övergångsregler i detta skede.